www.Taleemulislam-Radio.com

د سنت او بدعت په هکله بهترین کتاب

سنت او بدعت

لیکونکی مولانا محمد شفیع صاحب

صديقي كتب خانه كاسي روډ كوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

كل بدعة ضلالة و كل ضلالة فى النار
[صحيح حديث]
هر بدعت ګمراهي ده او هره ګمراهي په دوزخ کي ده.

سنت او بدعت

ليکونکی مولانا مفتي محمد شفيع رحمة الله عليه
پښتو ژباړه محمد شفيق رحماني

صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دې کتاب ټول حقوق د خپرونکي سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم..............................سنت او بدعت

ليکوال..................مفتي اعظم مولانا محمد شفيع

ژباړن........................محمد شفيق رحماني

ناشر.............................ذبيح الله صديقي

د چاپ کال....................................۲۰۰۸ع

خپرونکی...............صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

د چاپ شمير......................................زر

د کمپيوټر چاري...........................محمد يوسف

بيه...............................پنځوس روپۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېرى

ښاغلو هیوادوالو تاسي ته زېرى در کوو چي موږ په پښتو ژبه د ديني کتابو د چاپولو هوډ کړى دى چي له هغو څخه ګڼ شمېر پښتو کتابونه چاپ ته چمتو سوي دي او ستاسي لاسونو ته رسېدلي دي.

ګرانو هیوادوالو په پښتو ژبه کي پخوا دومره ديني لیکني نه وې نن له ښه مرغه پښتو ژبه پر مختللې ده او لا زياتي هڅي رواني دي موږ هم پتېيلي ده چي په پښتو ژبه به کتابونه خپروو او په دې ډګر کي به له سيالو قومونو څخه کم نه راځو او په دې به وياړو چي په پښتو ژبه مو ديني کتابونه تر خپلو پښتنو ورونو پوري ورسول انشاء الله.

موږ د ديني کتابونو د خپرولو دغه لړۍ بهانده ساتو او راتلونکي کتابونه به په دې پسې چاپ سي نور مو وخت نه نیسم لوى ښښتن مو مل روغ جوړ او بريالي اوسئ.

ذبيح الله صديقي

۲۰۰۸-۵-۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱	مقدمه	۸
۲	د بدعت او سنت تر منځ جګړه	۱۲
۳	د بدعت عیبونه بدعت څه دی	۱۴
۴	د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه	۱۸
۵	بدعت د دین د بدلولو لاره ده	۲۱
٦	بدعت حسنه او بدعت سیئه	۲۴
۷	د بدعت غندنه په قرآن او حدیث کي	۲۷
۸	بدعتونه د اولیاوو په نظر کي	۳٦
۹	امام طریقت فضیل بن عیاض رحمة الله علیه	۳۷
۱۰	ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه	۳۸
۱۱	ذوالنون مصري رحمة الله علیه	۳۹
۱۲	بشر حافي رحمة الله علیه	۴۱
۱۳	ابوبکر دقاق رحمة الله علیه	۴۱
۱۴	ابو علي جوازني رحمة الله علیه	۴۲
۱۵	ابوبکر ترمذي رحمة الله علیه	۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶	ابو الحسن وراق رحمة الله عليه	۴۴
۱۷	ابراهيم بن شيبان رحمة الله عليه	۴۴
۱۸	ابو عمر زجاجي رحمة الله عليه	۴۵
۱۹	ابو يزيد بسطامي رحمة الله عليه	۴۶
۲۰	ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله عليه	۴۷
۲۱	سهل تنستري رحمة الله عليه	۴۸
۲۲	ابو سليمان داراني رحمة الله عليه	۴۹
۲۳	ابو حفص حداد رحمة الله عليه	۵۰
۲۴	حمدون قصار رحمة الله عليه	۵۰
۲۵	احمد بن ابي الحواري رحمة الله عليه	۵۱
۲۶	جنيد البغدادي رحمة الله عليه	۵۲
۲۷	ابو عثمان جيري رحمة الله عليه	۵۳
۲۸	ابو الحسين نووي رحمة الله عليه	۵۴
۲۹	محمد بن فضل بلخي رحمة الله عليه	۵۵
۳۰	شاه كرماني رحمة الله عليه	۵۵
۳۱	ابو سعيد خراز رحمة الله عليه	۵۶
۳۲	ابو العباس ابن عطاء رحمة الله عليه	۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳	ابراهیم خواص رحمة الله علیه	۵۷
۳۴	بنان حمال رحمة الله علیه	۵۸
۳۵	ابو حمزه بغدادي رحمة الله علیه	۵۸
۳۶	ابو اسحاق رقاشي رحمة الله علیه	۵۹
۳۷	ممشاد دینوري رحمة الله علیه	۵۹
۳۸	ابو علي روزباري رحمة الله علیه	٦۰
۳۹	ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله علیه	٦۰
۴۰	رواجي بدعتونه	٦۱
۴۱	د صلوة و سلام رواجي طریقه	٦۲
۴۲	د اسقاط حیله یا دوره	۷۴
۴۳	د لمانځه او د روژو د فدیو مسئلې	۸۴
۴۴	د نبي علیه السلام سایه	۸۷
۴۵	د اولیاوو د زیارتو شرعي حیثیت	۹۳

د کتاب پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

په اوس دور کي د بدعت توپان خورا په شدت سره خپور شوی دی د علماوو پام يې خپلي خوا ته ور اړولی له بده مرغه دغه توپان په داسي شرايطو کي راغلی دی چي عيسويت، کميونزم او قاديانيت پر مسلمانانو له هر لوري ښخه يرغلونه کوي د مسلمانانو د يو لږ ډلو يووالي ته په اوس دور کي ډېره سخته اړتيا ده بدعاتو په زوره سره سر پورته کړی دی علماء چي د عيسويت، کمونزم او قاديانيت سره په مقابله بوخت وه هغوی اړ شول چي ډېر پريږدي او داخلي انتشار ته پام وکړي پر دې غم چي څومره وژاړو لږ دی دسنت او بدعت په نامه دغه رساله د بدعاتو په رد کي د مولانا محمد شفيع صاحب د يو لږ مضامينو او رسايلو ټولګه ده ځيني يې بيلي بيلي په نورو بڼو هم خپرې شوي دي ما د لوستونکو د اسانتيا لپاره دغه مضامين سره يو ځای ګډ ل د کتاب په بڼه مي. کړه چي د مفتي صاحب تر کتلو وروسته خپريږي يوه مهمه خبره دا هم چي دغه رساله بايد ډېره خپره شي تر څو ناپوهان پوهي ورڅخه ترلاسه کړي او هغوی ته د سنت روښانه لار آسانه شي.

محمدرفيع عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمه

د نبي عليه السلام حديث دی چي په آخره زمانه کي به فتنې زياتي پيدا شي، موږ داسي زمانې ته راوتلي يو چي ټوله نړۍ فتنو نيولې ده سهار او ماښام نوي نوي فتنې راوزي د فتنو او مشکلاتو زمانه ده د سنت پر سمه لار پاتېدل مشکل دی په حديث شريف کي راځي:

العبادة الهرج کهجرة الیٰ.[1]

ژباړه:- د فتنو په زمانه کي عبادت داسي دي لکه څوک چي هجرت وکړي او ماته راشي په يوه بل حديث کي راځي څوک چي د امت د فساد په زمانه کي زما سنت ژوندی کړي د هغه لپاره د سلو شهيدانو اجر او ثواب دی په بل يوه حديث کي راځي د فتنو په زمانه کي د سنت سره موافق عمل ثواب د پنځوسو کسو د عمل ثواب لري

---

[1]: رواه مسلم، مشکات

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه پنځوس کسان هم د نن نه بلکي د صحابه کرامو د زمانې د پنځوسو کسانو او څه وخت چي بدعات او منکرات په نړۍ کي ډېر شي د هغه وخت د عالمانو لپاره نبي علیه السلام فرمایي چي هغوی دي خپل علم ښکاره کړي که يې داسي و نه کړه د هغه چا لپاره سخت وعید دی.

(لما اخرجه الاجري في كتاب السنة عن معاذ بن جبل رض وسياتي تمامه).

د هرې زمانې او هر وخت عالمانو په خپل دور کي د فتنو په وخت کي د نبي علیه السلام د سنت سمي طریقې روښانه کړي ، او د بدعاتو ګډوډي يې له منځه وړې ده مګر اوس فتنې ډېري شوي دي بې دیني خدای نه منل حدیث نه منل او ختم نبوت نه منل هغه فتنې دي چي د اسلام تهدابونو ته ضربې ور کوي ما د فتنو په مقابل کي تر خپله وسه د دین خدمت کړی دی د تصنیف او تألیف کار مي هم کړی دی د اعتقادي بدعاتو په مقابل کي دربدلی یم د عملي بدعاتو په لړ کي تر اوسه خاص کار نه دی شوی زما یوه ملګري له ما وغوښتل چي د هغه د میاشتنۍ مجله لپاره د بدعت او د هغه د خرابیو په هکله

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه مقاله وليکم هغه د بدعت پر ضد عادت داسي ټينګار
وکړ چي ما ته هيڅ د انکار کولو ځای پاته نه شو که څه هم
ډيري بوختياوي مي درلودې ما وعده ورسره وکړه که څه
هم زه وخت نه لرم يوه واقعه هم راپيښه شوه چي د الله په
امر سره مي يوه ورځ غرمه ډوډۍ خوړله ناپامه مي د
هډوکي يو ټوټه په ستوني کي بنده شوه زه هغه وخت پوه
شوم چي ټوټه په ستوني کي بنده شوې وه ما د ټېرولو
تدبيرونه کول مګر هډوکی په ستوني ښخ پاته شو ستونی
مي خوږ شو په کراچي کي د ستوني پوه ډاکټر شفيع
الدين خان په ډېره پاملرنه سره زه وکتلم وروسته يې
وويل چي بې عملياتو نه کيږي بيا هغه عمليات وکړل
هډوکی يې وکيښ الله جل جلاله يو ځلي بيا ژوند راکړ
فکر مي وکړ چي تېر ژوند مي عبث تېر کړی دی بايد چي
راتلونکی ژوند په ګټورو کارو کي تېر کړم کوم تکليف
چي راباندي تېر شوی وو هغه اجازه نه راکوله چي په کار
پيل وکړم ډاکټرانو او ملګرو راته ويل چي آرام وکړم
وروسته مي پرېکړه وکړه چي د دارالعلوم په نوي ودانۍ
کي هستوګنه پيل کړم بيا زه د برات پر ډېرشمه په کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۷٦هـ له ښاره دولس میله لیري په شرافي ګوټ کي دارالعلوم ته ورغلم د هغه سیمي هوا ښه راباندي ولګېده بیا مي د فراغت شپبو طبیعت راساز کړ ما د الله جل جلاله نوم واخیست په کار مي پیل وکړ په دوو ورځي کي پاک خدای توفیق راکړد بدعت او سنت مقاله او دوه نور مضامین مي ولیکل رساله مي بشپړه کړه کله چي انسان عزم او اراده وکړي د هغه کامیابي او ناکامي په الله جل جلاله اړه لري د انسان کوښښونه د هیڅ په معنٰی دي ټول کارونه الٰهي دي د انسان حرکت تش یوه وسیله ده.

مفتي محمدشفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت او سنت تر منځ جګړه

د بدعت خرابي به د قران او سنت له رويه بيان شي مګر دلته يوه خبره کوم څوک چي د سنت د اتباع او د بدعت د مخالفت بلنه ورکوي روښانه ده چي د هغه غرض د الله او د هغه د رسول رښتني محبت او د دين د ساتني پرته نور هيڅ نه دى دغه ډول که څوک په يو بدعت اخته وي هغه غرض هم د الله او د هغه د رسول د محبت وي او د نبي عليه السلام دغه فرمان مني چي بدعت ګمراهي ده او بد دى توپير يوازي دا دى چي د ناپوهى له کبله هغه بدعت ته بدعت نه وايي بلکي عبادت يې بولي د الله او د نبي عليه السلام د رضايت وسيله يې بولي د دې لپاره مهمه ده چي د مسلمان خير غوښتل دي خپله وجيبه وګڼل شي او هغه ته دي په خوږه لهجه سره حقيقت وښودل شي بايد چي هغه ته د بدعتي يا وهابي په نامه و نه ويل شي او هيڅکله بايد پېغور ور نه کړل شي د هغه خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتول د هغه د مقصد پر خلاف پر هغه تور لګول ښکاره بهتان دی څوک چې د آخرت په غم کې وي هغه د داسې حرکاتو څخه ځان ژغوري اوس زه خپل اصل مقصد ته راځم حقيقي خرابي د نه پوهېدلو او بدعت د بدعت د نه بللو څخه پيدا کيږي له دې ځکه زه تر ټولو مخکې د بدعت تعريف او د هغه حقيقت ليکم.

ان اردت الاصلاح ما استطعت و ما توفيقي الابالله العلى العظيم.

مفتي محمد شفيع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت عیبونه

بدعت څه دی

بدعت په لغت کي هر نوي شي ته وايي هغه که په عباداتو کي وي او که په عاداتو کي د شريعت په اصطلاح کي د عبادت يوې داسي نوي جوړ شوي طريقې ته وايي چي د زيات ثواب په نيت تر نبي عليه السلام او تر خلفاء راشدينو وروسته غوره شوي وي او د صحابه کرامو په زمانه کي پر هغه عمل نه قولاً نه فعلاً نه صراحتاً او نه اشارتاً ثابت وي د بدعت دغه تعريف د علامه برکويي د طريقه محمديه څخه او د علامه شاطبي د اعتصام څخه اخيستل شوي دي معلومه شوه چي د عاداتو او ديني ضرورتو لپاره چي نوي آلات او طريقې هره ورځ جوړيږي هغه د شرعي بدعت سره هيڅ سمون نه خوري ځکه چي د عبادت پر طريقه او د ثواب په نيت نه کيږي او دغه ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایز او مباح دي په دې شرط چي د یوه شرعي حکم مخالف نه وي او دا هم معلومه شوه چي کوم عبادات چي د نبي علیه السلام یا صحابه کرامو څخه قولاً فعلاً صراحتاً یا اشارتاً ثابت وي هغه ته بدعت نه شي ویل کېدای دا هم معلومه شوه چي د کوم کار ضرورت د نبي په زمانه کي نه وو وروسته د یو دیني مقصد لپاره اړتیا ولیدل شي هغه هم بدعت نه دی لکه دیني مدارس او تعلیمونه تبلیغي انجمنونه او د دین د نشر او اشاعت اداري یا د قرآن او حدیث پوهنه صرف و نحو ادب عربي او د فصاحت او بلاغت فنون یا د اسلام د مخالفو فرقو د جواب ویلو لپاره د منطق او فلسفې کتابونه لوستل یا د جهاد لپاره نوي وسلې او نوي طریقې ایجادول د جنګ تعلیم ورکول دا ټول شیان په عباداتو کي شمار دي او د نبي علیه السلام او د صحابه کرامو په زمانه کي نه وه مګر بیا هم بدعت نه دی خبره دا ده د وخت په تېرېدو سره چي څنګه اړتیا پیدا کېدله عالمانو مناسب تدبیرونه او صورتونه خپلول موږ وایو چي دغه ټول شیان په خپل ذات کي عبادات دي نه یې څوک د زیات ثواب په نیت کوي بلکي هغو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عباداتو د وسيلې په حيثيت عبادت ويل کيږي يعني په دين کي نوی کار نه دی بلکي د دين لپاره نوی کار دی په حديث کي په دين کي د نوي کار منع راغلې ده يعني ديو منصوص ديني مقصد د پوره کولو لپاره د اړتيا له مخی يو نوی صورت خپلول منع نه دی معلومه شوه چي د کومو کارونو اړتيا د نبي عليه السلام په زمانه کي او په وروسته زمانه کي يو راز وو په هغه کي داسي طريقه رااېستل چي د نبي عليه السلام او صحابه کرامو څخه ثابت نه وي هغه ته بدعت وايي په قرآن او حديث سره منع او ناروا بلل کيږي مثلاً د درود او سلام لپاره ولاړېدل په پابندۍ سره ويل فقيران مړول د جماعت د لمانځه وروسته څو ځله په پابندي سره دعا کول د ثواب لپاره په څلويښتمه ورځ خيرات ورکول او د داسي نورو شيانو پابندي کول په رجب شعبان او نورو بزرګو شپو کي له ځانه جوړ کړي لمونځونه کول پر قبرونو څراغان لګول د ځانه جوړ کړي شيان د فرضو او واجبو په شان ګڼل او په دغه کي ګډون نه کوونکی ملامتول او ملعون ورته ويل پيغور ورکول معلومه خبره ده چي درود او سلام صدقه خيرات مړو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثواب د رسیدو لپاره په بزرګو شپو کي لمونځ او عبادت کول تر لمونځو وروسته ځو ځله دعا غوښتل عبادات دي ځنګه چي نن عباداتو اړتیا ده د اصحابو په زمانه کي هم ورته اړتیا وه د نبي علیه السلام اصحابو هم د نن د مسلمانانو په شان د عبادت شوق درلود ځوک دعوه کولای شي چي هغه تر اصحابو زیات د عبادت شوق لري حذیفه بن یمان رضی الله عنه فرمایي:

کل عبادة لم یتعبدها اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم فلا تعبدوها فان الاول لم یدع الاخر مقال اتقوا الله یا معشر المسلمین وخذوا بطریق من کان قبلکم.

کوم عبادت چي اصحابو نه دی کړی هغه مه کوئ ځکه چي مخکنیو د وروستنیو لپاره هیڅ شی نه دي پري ایښی چي هغه دې پوره کړي ای مسلمانانو! د خدایه وبېرېږئ د پخوانیو خلکو طریقې خپلي کړئ.

د دې مضمون روایت له عبدالله بن مسعود رضی الله عنه څخه هم منقول دی. (۱)

۱: اعتصام للشاطبي ص ۳۱۰ ج ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه

ورته وګورئ دغه ټول کارونه د نبي عليه السلام په زمانه کي د عبادت په ډول جاري وه له هغه پرته يوه بله داسې طريقه خپلول چي نبي عليه السلام او د هغه اصحابو نه وي کړې د دې فلسفه او حکمت څه شی دي آيا مقصد يې دادي چي د دغو عباداتو نوې طريقې نبي عليه السلام او اصحابو ته معلومې نه وې ډېر خلک دي هغه طريقې کوي چي اسلافو نه دي کړي دوی يې کوي او غوره کړي يې دي.

په دين کي بدعت دا معنٰی لري چي نعوذبالله نبي عليه السلام نه پوهېده او پر هغه د خيانت د تور لګولو معنٰی لري آيا هغه پوهېده مګر خلکو ته يې نه ويل آيا د بدعت د را ايستلو دا مطلب نه دی چي نبي عليه السلام په دين کي بخل خيانت او د رسالت په تبليغ کي کوتاهي کړې ده امام مالک رحمة الله عليه فرمايي څوک چي يو بدعت جوړوي هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دعوه کوي چې نبي علیه السلام په دین کې خیانت کړی دی (نعوذ بالله) او ټولې خبرې یې نه دي ښودلې.

بدعت غوره کول دا اعلان دی چې درسالت په زمانه کې دین بشپړ نه وو بلې خوا ته قرآن اعلان کوي:

اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

[مایده ۳]

ژباړه: - نن ورځ پوره کړ ما تاسي لره دین ستاسي.

بلې خوا ته د عباداتو نوي لارې راوزي او دا دعوه کوي چې د اسلام شریعت اوس بشپړیږي آیا مسلمان دا منلای شي باور وکړئ د عبادت کومه طریقه چې نبي علیه السلام او اصحابو نه وي کړې هر څونه که په زړه پوري وي هغه د نبي علیه السلام په نزد ښه نه ده په دې اړه امام مالک رحمة الله علیه داسي فرمایي:

مالم یکن یومئذٍ دینا لا یکون الیوم دیناً.

کوم کار چې په هغه زمانه کې دین نه بلل کېده نن هم دین نه دی هغوی خو دا طریقې معاذالله د نه پوهېدلو له کبله پرې ایښې وې نه یې د کاهلۍ یا غفلت له کبله بلکې ناسمې مضرري یې بللې ځکه یې پرې ایښې دي عمر بن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالعزیز رحمة الله علیه په یوه مکتوب کي لیکي چي که یو ځوک د ماښام د درو رکعتو پر ځای څلور رکعته او د سهار د دوو فرضو رکعتو پر ځای درې یا څلور رکعته وکړي یا روژه د ماښام پر ځای تر ماخوستنه ونیسي دا د مسلمان له نظره ناروا دی که څه هم هغه کس په ظاهره کومه ګناه نه ده کړې یو څه تسبیحات یې زیات ویلي دي زیات ذکرونه یې کړي دي ولي هغه ته ناروا وویل شي هغه د نبي علیه السلام ښودل شوی عبادت زیات کړی دی او د عبادت ښه یې ور بدله کړې ده د هغه د فعل څخه داسي بریښي چي د نبي علیه السلام شریعت بشپړ نه وو اوس ده بشپړ کړ یا نبي علیه السلام په امانت کي کوتاهي کړې ده چي د عبادت دغه ګټوره طریقه یې خلکو ته نه ده ښودلې اوس غور وکړئ چي په لمانځه کي د درو رکعتو پر ځای څلور رکعته په عبادت کي زیاتوب څه توپیر لري چي د نبي علیه السلام او اصحابو څخه یې هیڅ نقل نه وي په شرعي عباداتو کي له خپلي خوا شرطونه زیاتول په شریعت کي بدلون او تحریف دي ځکه یې په شدت سره رد کړی دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت د دین د بدلولو لاره ده

د بدعت تر ټولو لویه خرابي دا ده که خلکو ته په عباداتو کې د نویو طریقو د ایجادولو اجازه وشي دین بدلیږي وروسته نه معلومیږي چې اصل عبادت چې نبي علیه السلام بیان کړی دی هغه څنګه کیده؟

د تیرو امتو د دین د بدلیدو تر ټولو لوی سبب دا وو چې هغو د خپل کتاب او د پیغمبر په ښودلي عبادت کې له خپلي خوا د عبادت نوی طریقې را ایستلې د هغو دا رسم جاري وو وروسته د اصل دین او نوي ایجاد شوي شیانو هیڅ توپیر نه کیده اسلامي شریعت نفل د فرضو څخه بیل کړي دي اسلامي شریعت د هري فتنې دروازه تړلې ده او د دین د فساد لاري یې دړولي دي دغه بندوبست یې هم کړی دی چې د فرضو او نفلو تر منځ توپیر وي د حقیقت په اعتبار سره هم او د صورت په اعتبار سره هم په لمونځو کې د نبي علیه السلام او اصحابو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عادت وو چي په مسجد کي يې يوازي فرض لمونځ په جماعت سره کاوه د نوافلو او سنتو لپاره کورته تلل تر کومو لمونځو وروسته چي سنت يا نفل نشته په هغه وخت کي تر لمانځه وروسته په مسجد کي کښيېنستل يا يې يوه وظيفه کوله د لمانځه پر طريقه مخ پر قبله نه کښېناستل بلکه راسته يا چپه خوا ته وګرزېدل تر څو د ليري ځخه هر څوک پوه شي چي د فرض لمانځه ختم شوی دی سنت طريقه همدغه ده چي نفل او نفلي عبادت په کور کي وشي او که په مسجد کي سنت کوي هم سنت طريقه دا ده چي د فرض لمانځه د جماعت حيثيت ختم شي صفونه مات شي خلک مخ او شا ته شی بيا سنت وکړي او دغه راز روژه د صبح صادق ځخه بيا تر لمر لوېدو ده ليکن خلک د شپې بيديرې په بيدو خو څوک خوراک نه کوي د روژې غوندي کيفيت وي ځکه د پيشلمي خوراک سنت دی تر څو د خوب او د پيشلمي توپير سره وشي روژه له صبح صادقه پيليږي ځکه پيشلمي په آخر وخت کي مستحب دي دغه راز چي لمر لوېده يقيني شي ژر روژه مات په کار دی ځنډ يې مکروه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي تر څو د روژې د عبادت سره زاید وخت زیات نه شي نن هم دغه شیان الحمدلله په مسلمانانو کي جاري دي مګر د جهالت او د نه پوهېدو له کبله خلک له حقیقته ناخبره دي د سهار او د مازیګر تر لمونځو وروسته عموماً د مسجدو امامان مخ له قبلې څخه ګرزوي مګر دې ته يې فکر نشته چي د ګرزېدو غرض د دې اعلان دی چي فرض ختم شو هر څوک اختیار لري چي څه کوي هغه وکړي چیري چي ځي ولاړ شي مګر هغه ټول جماعت يې پابیند کړی وي تر څو چي درې دعاوې په جماعت سره نه وکړي تر هغو ټول په انتظار ناست وي بیا په دغه دعاوو کي د خاصو خاصو شیانو پابندي وي لکه فرض تر څو چي هغه دعاوي و نه کړي خلک فکر کوي د لمانځه یوه برخه پاته ده دا له شریعته سرغړونه ده دعاګاني او وظیفې يې د فرض لمانځه سره داسي مښلولي دي لکه د لمانځه برخه چي وي تر څو چي امام د مقتدیانو سره یو ځای وظیفې او دعاګاني و نه کړي د هغوی ټولو لمونځ بشپړ نه بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت حسنه او بدعت سیئه

په صحیح حدیث کي دي.
کل بدعة ضلالة و کل ضلالة في النار.
هر بدعت ګمراهي ده او هره ګمراهي په جهنم کي ده.
معلومه شوه چي په شرع کي هر بدعت ګمراهي ده اصطلاحي بدعت ته بدعت حسنه نه وايي البته په لغوي معني کي هر نوي شي ته بدعت وايي په دغه اعتبار سره هغه شیانو ته بدعت حسنه وايي چي صراحةً د نبي علیه السلام په زمانه کي نه وه وروسته د یوې اړتیا له کبله عملي شوه لکه په اوس دور کي چي دیني مدرسې دي په هغو کي درس او تدریس د ښووني اصل بنسټ د نبي علیه السلام څخه ثابت دي پخپله نبي علیه السلام فرمايي:
انما بعثت معلماً.
زه معلم رالیږل شوی یم.
د مدرسو ودانول او په هغه کي خلکو ته تعلیم ورکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوس دور کي ډېر مهم ګرځېدلی دئ د نبي عليه السلام او د اصحابو په زمانه کي مدرسو ته اړتيا نه وه نن اړتيا ده د سنت د ژوندي کېدو لپاره مدرسې دي ځکه د مدرسې غوندي شيان په بدعت کي نه راځي ليکن د لغوي معنٰی له کبله چي څوک بدعت ورته وايي بدعت حسنه ورته وايي عمر رض د تراويحو جماعت وليد د لغوي معنٰی په اعتبار يې وفرمايل:

نعمت البدعة هذه.

دغه ښه بدعت دی.

عمر فاروق رض او ټولو ته څرګنده وه چي نبي عليه السلام په بل چاپسې هم تراويح کړي دي خپله يې هم کړي دي او تاکيد يې هم کړی حقيقتاً اوشرعاً هلته د بدعت هيڅ احتمال نه وو البته د نبي عليه السلام په زمانه کي د يو خاص عذر له کبله په جماعت سره د تراويحو داسي بندوبست نه وو لکه وروسته چي د نبي عليه السلام د ښووني سره سم وشو په ظاهري او لغوي لحاظ دواړو سره دغه کار نوی وو عمر فاروق رض دې ته بدعت خسنه وويل د بدعت حسنه تر دې زيات بل تصور په اسلام کي نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلای بس همدغه دی امام مالک رحمة الله علیه فرمايي:

من ابتدع بدعة يراها حسنه فقد زعم ان محمد صلی الله عليه وسلم خان الرسالة لان الله تعالی يقول (اليوم اكملت لكم دينكم) فمالم يكن يومئذٍ ديناً لا يكون ديناً اليوم.[۱]

د دې عبادت مطلب دا دی که يو چا بدعت ايجاد کړ هغه يې ښه وباله په تحقيق سره هغه پر نبي عليه السلام باندې په رسالت کې د خيانت ګمان کړی دی او ذکر شوی آيت هم پر دغه ګواه دی چې دين پوره شوی دی کوم کار چې په هغه زمانه کې دين نه وو نن هم دين نه دی د عمر رض وينا يا د نورو بزرګانو ويناوې دليل ګرځول او ډول ډول بدعتونه د بدعت حسنه په نامه جوړولو ته اسلام هېڅکله اجازه نه ورکوي کوم شی چې په شريعت کې بدعت دی هغه مطلق ناروا دی البته په بدعاتو کې توپير شته ځيني سخت حرام او شرک ته نژدې دي ځيني مکروه تحريمي دي ځيني تنزيهي دي په قرآن او احاديثو سره او په اثار د اصحابو او تابعينو او امامانو سره په دين کې د بدعاتو او محدثاتو خرابي او دهغه څخه د پرهيز

۱: اعتصام اول ټوک ۴۸ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاکید او بې شمیره قراني آیتونه او روایات موجود دي خوله هغو څخه ځینې دلته رانقلوو.

د بدعت غندنه په قرآن او حدیث کې

علامه شاطبي رح په الاعتصام کې ډېر آیتونه پر دغه موضوع راټول کړي دي له هغو څخه دوه آیته دلته راوړو.

مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُوا۟ دِينَهُمْ وَكَانُوا۟ شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

[روم ۳۲]

ژباړه: – له هغه کسانو څخه چې تار په تار کړی یې دی دین خپل او شوي دي دوی ډلي ډلي هره یوه ډله په هغه دین چې دوی څخه دی خوشالېدونکي دي.

بي بي عایشه رض د دې آیت تفسیر د نبي علیه السلام څخه نقلوي چې د بدعتیانو ډله ځني مراد ده. (۱)

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَـٰلًا ﴿١٠٣﴾ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

۱: اعتصام مخ ۶۵ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

[کهف: ۱۰۳-۱۰۴]

ژباړه:- ووایه ته چي آیا خبر کړم زه تاسي په زیانکارانو باندي له جهته د عمله هغه کسان دي چي ضایع شوې ده سعي د دوی په ژوندون نژدې کي او دوی ګمان کوي چي بېشکه دوی نیک کوي کار.

علي کرم الله وجهه او سفیان ثوري اونورو د اخسرین اعمالا تفسیر په اهل بدعت سره کړیدي او بیشکه په دغه آیت کي د بدعتانو پوره نقشه عکس شوېده چي د ځانه جوړونکي شیان نیکي بولي او په هغه خوشاله وي چي موږ د آخرت ګټه ترلاسه کوو حالانکه د الله او د هغه د رسول په نزد د هغه اعمال هیڅ وزن او ثواب نه لري بلکه بر عکس ګناه تمامیږي. د بدعت د خرابي او د هغه د ردېدو په هکله د حدیثو روایات بې شمیره دي چي له هغو څخه یو څو روایات دلته لیکل کیږي:

(۱) په صحیح بخاري کي بي بي عایشه رض روایت کوي چي نبي علیه السلام وفرمایل:

من احدث فی امرنا مالیس منه فهو رد.[۱]

۱: اعتصام دبخاري په حواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: – څوک چي زموږ په دين کي نوی شی داخل کړي چي مخکي داخل نه وي هغه مردود دی.

۲۰: – امام مسلم له جابر بن عبدالله ﷺ څخه روايت کوي چي نبي عليه السلام په خپله خطبه کي وفرمايل:

امابعد فان خير الحديث كتاب الله وخير الهدى هدى محمد و شر الامور محدثاتها و كل بدعة ضلالة اخرجه مسلم و في رواية النسايي كل محدثة بدعة و كل بدعة في النار. (۱)

ژباړه: – له حمد وصلوة وروسته وپوهيږئ چي تر ټولو ښه كلام د الله كتاب دی او تر ټولو ښه لاره د محمد ﷺ ده او بد كار بدعتونه جوړول دی او هر بدعت ګمراهي ده په نسايي کي روايت دی چي هر نوی جوړشوي شی بدعت دی او هر بدعت په جهنم کي دی.

عمر ﷺ هم په خپله خطبه کي دغه توري ويل او عبدالله بن مسعود ﷺ په خطبه کي تر ذكر شوو تورو وروسته داهم ويل:

انكم ستحدثون ويحدث لكم فكل محدث ضلالة و كل ضلالة في النار. (۲)

۱: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱
۲: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:- يعني تاسي به هم نوي نوي کارونه راوباسئ اوخلک به ستاسو لپاره په عبادت کي نوي نوي طريقې او صورتونه راوباسي ښه پوه شئ چي هره نوې طريقه د عبادت ګمراهي ده او د هري ګمراهۍ ځای جهنم دی.

۳:- په صحيح مسلم کي له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چي نبي عليه السلام وفرمايل:

من دعا الی الهدی کان له من الاجر مثل اجورمن يتبعه لاينقص ذالک من اجورهم شيئا ومن دعا الی ضلالة کان عليه من الاثم مثل اثام من يتبعه لاينقص ذالک من اثامهم شيئا.

ژباړه:- څوک چي خلک د هدايت صحيح لاري ته راوبولي د هغه ټولو خلکو د عمل ثواب ده ته رسيږي چي د ده اتباع وکړي د دې پرته چي د هغو په ثواب کي يو څه کمبوت راوستل سي او څوک چي د يوې ګمراهۍ خوا ته خلکو ته بلنه ورکړي پر هغه باندي د هغه ټولو خلکو ګناه ليکل کيږي چي د ده اتباع کوي پرته د دې چي د هغو په ګناهونو کي يو څه کمبوت راوستل سي.

د بدعتو نوي نوي طريقې را ايستل او خلک د هغو خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته رابلونکي دي پر دغه بد انجام فکر وکړي چي یوازي خپل ځان بلکه ټومره مسلمانان چي په اخته سي د هغو ټولو ګناه هم وربانديي ده.

۴: — ابو داؤد او ترمذي د حضرت عرباض بن ساریه رض څخه په صحیح سندو روایت کړی دی چي یوه ورځ نبي علیه السلام خطبه راکړه چي په هغه کي يې ډېر اثر لرونکی او جامع نصیحت وکړ زموږ تر سترګو اوښکي را تويه سوې او زړونه مي وبېرېدل ځینو ناستو خلکو وویل اې د الله رسوله! (صلی الله علیه وسلم) نن وعظ خو داسي دی لکه د رخصتېدو وصیت چي وي ته وموږ ته راوښووه چي موږ آینده څرنګه ژوند تېر کړو نبي علیه السلام وفرمایل:

اوصیکم بتقوی الله والسمع والطاعة لو لاة الامروان کان عبدا حبشیا فان من یعش منکم بعدی فسیری اختلافا کثیرا فعلیکم بسنتی و سنة الخلفاء الراشدین المهديين تمسکوا بها و عضوا علیها بالنواجذ و ایاکم و محدثات الامور فان کل محدثة بدعة و کل بدعة ضلالة.[۱]

ژباړه: — زه تاسو ته وصیت کوم د الله جل جلاله څخه د

۱: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرېدو او د اسلام د احکامو د اطاعت کولو که څه ستاسو حاکم حبشي مریي هم وي، ځکه په تاسو کي چي کوم خلک زما وروسته ژوندي وي هغوی به ډېر اختلاف ويني ځکه تاسي زما سُنت او زما وروسته د خلفاء راشدينو مهديينو سُنت خپل کړئ او دا ټينګ ونيسئ او په دين کي نوي طريقو څخه ځانونه وساتئ ځکه چي په عبادت کي هره نوې طريقه بدعت دی او هر بدعت ګمراهي ده.

۵ :- بي بي عايشه رض فرمايي چي څوک يوه بدعتي ته ورغلی او د هغه عزت يې وکړ ګوا ده د اسلام په نړولو کي د هغه مرسته وکړه. [۱]

٦ :- حسن بصري رحمة الله عليه فرمايي چي د نبي عليه السلام وينا ده چي که تاسي غواړئ چي پر پل صراط باندي نه وځنډېږئ او نيغ جنت ته ولاړ سئ د الله په دين کي پخپله رايه سره هيڅ نوې طريقه مه راباسئ. [۲]

۷ :- د آجري په کتاب السنه کي له معاذ بن جبل رض څخه روايت دی چي نبي عليه السلام وفرمايل:

۱: اعتصام للشاطبي اول ټوک مخ ۷۴
۲: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذا حدث فی امتی البدع، و شتم اصحابی، فلیظهر العالم علمه فمن لم یفعل فعلیه لعنة الله والملائکة والناس اجمعین.(۱)

ژباړه:- کله چي زما په امت کي بدعتونه پیدا سي او زما اصحابو ته بد وویل سي د هغه وخت پر عالم باندي لازم دی چي خپل علم ښکاره کړي او څوک چي داسي نه وکړي پر هغه لعنت دی د الله او د ملایکو او د ټولو انسانانو.

عبدالله بن حسن وفرمایل چي ما له ولید بن مسلم څخه پوښتنه وکړه چي په حدیث کي د اظهار علم څخه څه مراد دی؟ وې فرمایل سُنت.

۸:- حذیفه بن یمان رضی الله عنه وفرمایل چي د مسلمانانو لپاره د کومو شیانو چي زه خطر لرم په هغو کي تر ټولو څخه زیات خطرناکه دوه شیان دي یو دا چي یو شی دوی ویني هغه ته پر هغه شي باندي غوره توب ورکړي چي دوی ته د نبي علیه السلام د سُنت څخه معلوم دی دویم دا چي دوی په غیر شعوري توګه ګمراه سي.

سفیان ثوري رحمة الله علیه وفرمایل دغه خلک بدعتیان دي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ۸۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹:- حذیفه رض وفرمایل قسم په خدای چي په آینده زمانه کي بدعتونه دا رنګه خوریږي چي که یو څوک دغه بدعت پرېږدي خلک به وایي چي تا سُنت پرېښود.(۱)

۱۰:- عبدالله بن مسعود رض وفرمایل اې خلکو! بدعت مه خپلوئ او په عبادت کي مبالغه مه کوئ پخوانی طریقې ټینګي ونیسئ هغه شی خپلوئ چي د سُنت له رویه یې تاسي پېژنی او کوم یو چي دا رنګه نه پېژنی هغه پرېږدئ.

۱۱:- عبدالله بن عباس رض فرمایي چي آینده پر خلکو باندي هیڅ نوی کال نه راځي چي په هغه کي دوی یو بدعت ایجاد نه کړي او یو سُنت مړ نه کړي تر دې حده چي بدعتونه ژوندي او سُنتونه مړ سي.(۲)

۱۲:- حسن بصري رحمة الله علیه فرمایي چي بدعتي څومره زیات په روژې او لمانځه کي مجاهده کوي هغومره له الله تعالی څخه لیري کیږي، دا یې هم وفرمایل چي د بدعتي سره مه کښېنئ چي هغه ستاسو زړونه در ناروغه کوي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ ۹۰
۲: اعتصام اول ټوک مخ ۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳:- سفیان ثوري رحمة الله عليه فرمايي هيڅ وينا د عمل پر ته نېغه نه ده.او هيڅ وينا او عمل د نيت پر ته نېغ نه دی او هيڅ وينا، عمل او نيت تر هغه وخته پوري نېغ نه دی ترڅو چي هغه د سُنت په برابر نه وي.

۱۴:- ابو عمرو شيباني رحمة الله عليه فرمايي بدعتي ته د توبې توفيق نه په برخه کيږي.

(ځکه چي هغه خپله ګناه نه ګڼي توبه پر څه وکړي).

۱۵:- عمر بن عبدالعزيز رحمة الله عليه دا وينا د امام مالک رحمة الله عليه او د وخت د ټولو عالمانو په نزد همېش د ياد ساتلو وړ ده:

سن رسول الله صلى الله عليه وسلم سننا و ولاة الامر من بعده سننا الاخذ بها تصديق لكتاب الله واستكمال لطاعة الله، و قوة على دين الله، ليس لاحد تغييرها ولا تبديلها ولا النظر فى شئ خالفها، من عمل بها مهتد و من انتصر بها منصور و من خالفها اتبع غير سبيل المومنين، و ولاه الله ما تولى واصلاه جهنم و ساءت مصيرا.

ژباړه:- نبي عليه السلام يو څو سُنتونه جاري کړل او د نبي عليه السلام وروسته خلفاء راشدينو يو څو سُنتونه جاري کړل دا خپلول د کتاب الله تصديق او د الهي طاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکمیل او د الله په دین کي قوت ترلاسه کول دی په هیڅ ډول په دې کي نه بدلون روا دی او نه د دې خلاف یو شي باندي نظر کول روا دی څوک چي پر دې عمل کوي هدایت موندي او څوک چي د دغه سُنتو په مرسته د الله تعالی مرسته ترلاسه کول وغواړي د هغه مرسته کیږي او څوک چي د دې خلاف وکړي هغه د مسلمانانو له لاري څخه مخالف لاره خپله کړه الله تعالی هغه د هغه په اختیار او خوښه پرېږدي بیا یې په دوزخ کي سوځوي او دوزخ بد ځای دی.

بدعتونه د اولیاوو په نظر کي

د بدعاتو او محدثاتو ایجاد کوونکي او پر دې باندي تلونکي عموماً د اولیاوو او د طریقت د مشایخو پناه اخلي او دا بدعتونه د هغوی خوا ته منسوبوي تر دې حده چي د ډیرو خلکو دا فکر دی چي طریقت او شریعت دوه برخلافه شیان دي ډېر احکام چي په شریعت کي ناروا دي د طریقت خاوندان یې روا ګرځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا یوه خطرناکه تېروتنه ده چې په دې کې د اخته کېدو وروسته د دین او ایمان خبر نسته ځکه چې یوازې شریعت انسان له ټولو ګمراهیو څخه بچ کوي کله چې د شریعت مخالفت روا وګڼل سو بیا په هرې ګمراهۍ کې اخته کېدل اسانه دي.

ځکه مناسب راته معلوم سو چې د بدعت په غندنې کې او د سُنت د اتباع په تاکید کې د اولیاوو او د طریقت د مشایخو ویناګانې د کفایت قدر جمع کړل سي چې خلک د دغه تېروتنې څخه بچ سي چې د طریقت مشایخ بدعات بد نه ګڼل یا د سُنت په اتباع کې سُست وه په دې هکله علامه شاطبي رحمه الله علیه په خپل کتاب الاعتصام اول ټوک مخ۱۰٦ کې یو مستقل فصل جوړ کړی دی چې په هغه کې د پخوانیو اولیاوو ویناګانې د بدعت د غندنې په هکله جمع کړې دي زموږ لپاره د دغه ویناګانو ژباړه کافي ده.

امام طریقت فضیل بن عیاض رحمه الله علیه

فضیل بن عیاض رحمه الله علیه فرمايي چې څوک د یوه بدعتي سره کښېني حکمت یې نه په برخه کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه

یو چا پوښتنه ورځخه وکړه چې حق تعالی په قرآن شریف کې د دعا د قبلولو قول کړی دی:

ادعونی استجب لکم.

مګر موږ د ځینې کارو لپاره له ډیرې مودې څخه دعا کوو نه قبلیږي، د دې څه سبب دی؟ ده وفرمایل ستاسې زړونه مړه سوي دي او د مړه زړه دعا نه قبلیږي او د زړه د مرګ لس سببونه دي:

اول دا چې تا حق تعالی وپیژندی خو د هغه حق دې ادا نه کړ.

دویم دا چې تا د الله کتاب ووایه خو پر هغه دې عمل نه وکړ.

دریم دا چې تا د نبي علیه السلام د مینې دعوه وکړه خو د نبي علیه السلام سُنت دې پریښود.

څلورم د شیطان د دښمنۍ دعوه دې وکړه خو په کارو کې دې د هغه موافقت وکړ.

پنځم تاسې وایاست چې موږ د جنت غوښتونکي یو خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لپاره عمل نه کوی، دا رنګه پنځه شیان یې نور ور وشمېرل.

د دغه حکایت د نقلولو څخه غرض دا دی چي ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه د سُنت پر ښنودل د زړه د مړک سبب ګرځوي.

ذوالنون مصري رحمة الله علیه

فرمایي چي د الله جل جلاله د مینې نخښنه دا ده چي اخلاق، اعمال او په ټولو کارو او سُنتو کي د نبي علیه السلام اتباع وکړل سي وې فرمایل چي د خلکو د فساد سبب شپږ شیان دي یو دا چي د آخرت د عمل په هکله د دوی همت او نیتونه ضعیفه سوي دي دویم دا چي د دوی بدنونه د دوی د خواهشاتو ځای ګرځېدلي دي دریم دا چي په دنیاوي سامانو کي د مودو مودو د انتظام کولو په فکر کي بوخت دي حالانکه عمرونه یې لږ دي څلورم دا چي د الله جل جلاله پر رضا یې د مخلوق رضا ته وړاندي توب ورکړی دی پنځم دا چي د خپلو ایجاد کړو شیانو تابع سوه او د نبي علیه السلام سُنت یې پرېښود شپږم دا چي په پخواني مشایخو او بزرګانو کي که د یو چا څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه تېروتنه وسوه خلګو همدا خپل مذهب وګرځوی د دوی دغه فعل یې د ځان لپاره حجت وګڼی او د دوی پاته ټول فضایل او مناقب یې هېر کړل.

یوه چا ته یې نصیحت وکړ چي تا ته په کار دی چي د الله جل جلاله د فرضو او واجباتو په زده کړه او د هغو پر عملي کولو باندي تر ټولو زیات زیار وباسې او له کوم شي څخه چي الله جل جلاله ته منع کړی یې هغه ته مه ورځه ځکه چي د الله جل جلاله د عبادت هغه طریقه چي ده پخپله ښودلې ده له هغه طریقې څخه ډېره غوره ده چي ته یې د خپل ځان لپاره پخپله جوړوې او دا ګڼې چي زموږ لپاره په دې کي ډېر زیات ثواب دی لکه څنګه چي ځیني خلګ د سُنت خلاف د رهبانیت طریقه خپلوي.

د بنده فریضه دا ده چي همېش دي د خپل باداړ پر امر نظر وساتي او هغه دي په خپلو ټولو معاملو کي فیصله کوونکی وګرځوي او د کوم شي څخه چي هغه راګرځولی دی د هغه څخه دي ځان وساتي.

نن سبا خلګ د ایمان د خوږلت او باطني طهارت څخه فقط دغه شي راګرځولي دي چي دوی فرائض او واجبات معمولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼلو سره يې دومره پابندي نه کوئ ځومره چې په کار دی.

بشر حافي رحمة الله عليه

فرمايي چې زه يو پلا په خوب کي د نبي عليه السلام په زيارت مشرفه سوم نبي عليه السلام وفرمايل اې بشره! ته خبر يې چې حق تعالى وتا ته د خپل وخت پر ټولو خلګو باندي فضيلت له څه سبب څخه درکړی دی ما وويل اې د الله رسوله! (صلى الله عليه وسلم) زه خبر نه يم نبي عليه السلام وفرماي د دغه فضيلت سبب دا دی چي ته زما د سُنت اتباع کوې او د نيکو خلګو عزت کوې او د خپلو ورونو خير خواهي کوې او زما د اصحابو او اهل بيتو سره مينه ساتې.

ابوبكر دقاق رحمة الله عليه

ابوبكر دقاق رحمة الله عليه چي د جنيد بغدادي رحمة الله عليه د زمانې دی فرمايي چي يو پلا زه په هغه ميدان کي تېرېدم چيري چي بني

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسرایل څلوېښت کاله په قدرتي توګه محاصره وه او دباندي نه سوای وتلای دغه ځای ته د تيهه شېله ويل کيږي دغه وخت زما په زړه کي دا خطر پيدا سو چي علم حقيقت د علم شريعت خلاف دی ناڅاپه يو غيبي ږغ مي واورېد:

کل حقيقة لا تتبع بالشريعة فهی کفر.

ژباړه: - د کوم حقيقت موافقت چي شريعت نه وکړي هغه کفر دی.

ابو علي جوازني رحمة الله عليه

فرمايي چي د بنده د نيک بختی نخښه دا ده چي پر ده باندي د الله جل جلاله او د هغه د نبي (صلی الله عليه وسلم) اطاعت اسانه سي او د ده افعال د سنت په برابر سي او ده ته د نيکو خلګو ملګرتيا په برخه سي او د خپلو قريبانو او دوستانو سره د ښو اخلاقو توفيق يې په برخه سي او د الله جل جلاله د مخلوق سره يې ښه عمومي وي او د مسلمانانو خوا خوږي يې عادت وي او د خپلو وختونو ساتنه کوي (يعني خپل وخت نه ضايع کوي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو چا پوښتنه ورځخه وکړه چي د سُنت د اتباع طريقه څنګه ده؟ وې فرمايل د بدعتو ځخه ځان ساتل او د هغه عقايدو او احکامو اتباع چي پر هغه باندي د اسلام د اولينو عالمانو اجماع ده او د هغو اقتداء لازم ګڼل.

ابوبکر ترمذي رحمة الله عليه

فرمايي چي د همت کمال د هغه د ټولو صفتونو سره د محبت د خاوندانو ماسيوا هيچا ته ترلاسه سوی نه دی دا درجه دوی ته محض د سُنت د اتباع او د بدعت د پرېښودلو له کبله ترلاسه سوه ځکه چي نبي عليه السلام تر ټول مخلوق ځخه زيات د همت خاوند او تر ټولو ځخه زيات واصل الی الله وو.

فايده:- د صوفيانو په اصطلاح کي همت تصرف او توجه ته وايي چي معنا يې دا ده چي يو څوک د خپل تخيل قوت د يوه کار د کېدو يا نه کېدو خوا ته جمع کړي، دلته ممکن دی چي همدغه مراد وي خو د نبي عليه السلام ځخه د تصرف او همت اصطلاحي استعمال هيڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای صراحتاً ثابت نه دی ځکه غالباً دلته د همت لغوي معنا مراد ده یعني د دین په کارو کي چسپاندي او ټینګوالی، والله سبحانه و تعالی اعلم.

ابو الحسن وراق رحمة الله علیه

فرمایي چي بنده الله جل جلاله ته یوازي د الله جل جلاله په مرسته او د هغه د خوږ نبي صلی الله علیه وسلم د امرونو د اقتداء په مرسته رسېدلای سي او څوک چي د الله جل جلاله سره د وصل کېدو لپاره د نبي علیه السلام د اقتداء ماسیوا بله طریقه خپله کړي هغه د هدایت د ترلاسه کولو لپاره ګمراه سو.

ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه

دغه بزرګ د عبدالله مغربي رحمة الله علیه او ابراهیم خواص رحمة الله علیه په ملګرو کي دی د بدعاتو څخه سخته کرکه کوونکی او پر بدعتیانو باندي سخت رد ویونکی د کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سُنت پر طریقې باندي ټینګ ولاړ وو او د پخواني امامانو او مشایخو طرز یې لازم ګڼی تر دې حده چي د عبدالله بن منازل رحمة الله علیه د ده په هکله فرمایي چي ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه پر ټولو فقراوو او د اداب او معاملات پر خاوندانو باندي د الله جل جلاله لخوا یو حجت دی.

ابو عمر زجاجي رحمة الله علیه

دی د زاهدانو نامتو امام جنید بغدادي رحمة الله علیه او سفیان ثوري رحمة الله علیه د ملګرو څخه دي فرمایي د جاهلیت په وخت کي د خلګو دا رواج وو چي د هغه شیانو اتباع یې کوله چي د دوی عقلونو به ښه ګڼل بیا نبي علیه السلام راغی او دوی ته یې د شریعت د اتباع کولو وفرمایل نو صحیح او سالم عقل هغه دی چي د شریعت ښه، ښه وګڼي او د شریعت مکروهات ناخوښه وګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه

فرمایي ما دېرش کاله مجاهده وکړه خو ما ته هیڅ مجاهده تر علم او د علم تر اتباع څخه زیاته سخته معلومه نه سوه که د عالمانو اختلاف نه وای زه په مصیبت کي لوېدم بې شکه د عالمانو اختلاف رحمت دی (خو هغه اختلاف چي د توحید په تجربه کي وي هغه رحمت نه دی) او اتباع یوازي د سُنت د اتباع نوم دی (ځکه چي د سُنت د علم پرته بل شي ته د علم ویلو حق نسته).

یو پلا یو بزرګ د ده سیمي ته راغلی په ښار کي د هغه بزرګ د ولایت او بزرګۍ آوازه سوه ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه هم د هغه د لیدلو نیت وکړ خپل یوه ملګري ته یې وویل درځه چي د ده بزرګ ووینو.

ابو یزید رحمة الله علیه د خپل ملګري سره د هغه بزرګ کره ورغی دغه بزرګ د کور څخه د لمانځه د پاره راووتی چي مسجد ته ننوتی د قبلې خوا ته یې تُو کړل ابو یزید رحمة الله علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دا وليدل بيرته راوګرځېدی سلام يې لاهم نه ورو اچوی او وې فرمايل دا شخص د نبي عليه السلام په ادابو کي پر يوه ادب توفيق نه لري چي هغه ادا کړي د ده څخه څه هيله وساتل سي چي دی به د الله ولي وي.

امام شاطبي رحمة الله عليه په خپل کتاب اعتصام کي د دغه پيښي د نقلولو وروسته ليکي چي د ابو يزيد دغه وينا يو ډېر غټ بنسټ دی د دې څخه معلوم سو چي د سُنت پرېښودونکي ته د ولايت درجه نه ترلاسه کيږي که څه هم د سُنت پرېښودل د ناپوهۍ له کبله وي.

اوس تاسي فکر وکړئ چي څوک په ډاګه د سُنت په پرېښودلو او پر بدعتو باندي ټينګار کوي هغوی د بزرګۍ او ولايت سره څه اړيکي هم درلودلای سي؟

ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله عليه

فرمايي چي الله جل جلاله فقط هغه اعمال قبلوي چي صحيح وي په صحيح کي هم هغه اعمال مقبوله دي چي خاص د ده لپاره وي او په خاص کي هم هغه مقبوله دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د سُنت په برابر وي.

د ابو يزيد رحمة الله عليه وينا ده چي که تاسي د يوه شخص ښکاره کرامتونه ووينی تر دې حده چي هغه په هوا کي الوځي په دې باندي هيڅکله دوکه مه خورئ تر هغه وخته پوري د هغه د بزرگی او ولايت عقيده مه ساتئ ترڅو چي دا نه ووينی چي په امر او نهي، روا او ناروا، د شريعت د حدودو ساتنه او ادبو کي د ده څه حال دی.

سهل تستري رحمة الله عليه

فرمايي چي بنده کوم فعل د نبي عليه السلام د اقتداء پرته کوي که څه هغه نېکي وي او که گناه د نفس عيش دی، او کوم فعل چي په اقتداء او اتباع سره کوي هغه پر نفس باندي سختي او تکليف دی ځکه چي نفس هيڅکله د اقتداء او اتباع خواهش نه کوي او زموږ د طريقې اصل مقصد همدا دی چي د نفس د اتباع څخه ځانونه وساتو.

دا يې هم وفرمايل چي زموږ (د صوفيانو) اووه اصوله دي يو د الله د کتاب سره ټينگي ايښکي، دويم د نبي عليه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سُنت اقتداء، دريم په خوراک، څښاک او د استعمال په شيانو کي د دې خيال ساتل چي حرام او ناروا نه وي څلورم خلګ د تکليف څخه ساتل، پنځم د ګناهونو څخه ځان ساتل، شپږم توبه، اووم د حقوقو ادا ينه.

دا يې هم وفرمايل چي د درو شيانو څخه مخلوق نا اميده سو توبه لازم ګڼل، د نبي عليه السلام د سُنت اتباع او مخلوق له خپل ضرر څخه ساتل، يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي غټ ظرف څه دی؟ وې ويل د سُنت اتباع.

ابو سليمان داراني رحمة الله عليه

فرمايي چي زياتره وخت زما په زړه کي د صوفيانو په حقيقتو او معارفو کي يوه خاص خبره راوګرځي او تر ډيري مودې پوري مي په زړه کي راګرځي خو زه دا د دوو عادلانو شاهدانو د شاهدۍ پرته نه قبلوم دغه عادلان شاهدان کتاب الله او سُنت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو حفص حداد رحمة الله عليه

فرمايي کوم شخص چي هر وخت خپل افعال او احوال د کتاب الله او سُنت په تله کي نه تلي او خپل قلبي پيښي شکمني نه ګڼي هغه د تصوف د لاري په خلکو کي مه شمېره د ده شخه د بدعت حقيقت وپوښتل سو وي فرمايل په احکامو کي زياتوب يعني تر شرعي حده تجاوز، د نبي عليه السلام په سُنتو کي سُستي، د خپلو خواهشاتو او د خلکو د بې باوره رايو پېروي، د پخوانيو بزرګانو اتباع او اقتداء پرېښودل دي او هيڅ صوفي ته يو اوچت شان د صحيح اتباع پر ته ترلاسه سوی نه دی.

حمدون قصار رحمة الله عليه

يو چا پوښتنه ورشخه وکړه چي د خلکو پر اعمالو باندي نيوکه د يوه شخص لپاره کله روا کيږي وي فرمايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي هغه دا وګڼي چي احتساب او امر بالمعروف راباندي فرض سوی دی (فرضېدل داسي دی چي څوک امر بالمعروف کړل سي هغه د ده تر لاس یا قدرت لاندي وي یا دا یقین وي چي زما خبره مني او داسي نور) یا بېره وي چي په بدعت کي اخته کېدو وروسته هلاکيږي او دی دا ګمان لري چي زما په ویلو سره د دې څخه خلاصون مومي.

دا یې هم وفرمایل چي څوک د یوه صالح انسان پر حال نظر کوي هغه ته خپله ګناه او د الله د لاري د خلګو د درجو څخه خپل شا ته پاته کېدل معلومیږي.

علامه شاطبي رحمة الله علیه فرمایي د دغه وینا غرض دا دی چي خلګ د پخوانیو بزرګانو د اقتداء خوا ته تشویق کړل سي ځکه چي همدغه خلګ د سُنت خاوندان دي.

احمد بن ابي الحواري رحمة الله علیه

فرمایي څوک چي یو کار د سُنت د اتباع پرته کوي هغه کار یې باطل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنید البغدادي رحمة الله علیه

یو چا د ده مخ ته وویل چې پر عارفینو یو حال داسي راځي چې ټوله حرکات او اعمال پریږدي د الله جل جلاله تقرب ترلاسه کړي جنید بغدادي رحمة الله علیه وفرمایل دا د هغه خلکو وینا ده چې د اعمالو د ساقطیدو منونکي دي.

او وې فرمایل چې زه که زر کاله هم ژوندی پاته سم پخپل اختیار سره په طاعاتو او عبادتو کي یوه ذره هم کمبوتیا نه راولم هو که مغلوبه او مجبوره سم هغه جلا خبره ده.

دا یې هم وفرمایل چې عقلاً د الله جل جلاله سره د وصل کېدو ثومره لاري کېدلای سي د نبي علیه السلام د سنتو د اتباع پرته هغه ټوله لاري پر مخلوقاتو بندي کړل سوي (یعني د نبي علیه السلام د اقتداء پرته هیڅوک د الله نزدیکت ترلاسه کولای نه سي څوک چې داسي دعوه وکړي هغه درواغجن دی).

وې فرمایل زموږ دغه مذهب د کتاب او سُنت پابند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، وې فرمایل څوک چې قرآن شریف حفظ[۱] نه کړي او د نبي علیه السلام حدیث نه ولیکي په دغه معامله (تصوف) کې د هغه اقتداء په کار نه ده ځکه چې زموږ علم د کتاب او سُنت پابند دی او وې فرمایل چې د نبي علیه السلام د حدیث څخه د دې تایید کیږي.

ابو عثمان جیري رحمة الله علیه

فرمایي د الله جل جلاله ملګرتیا او صحبت په درو شیانو ترلاسه کیږي یو حُسن ادب، دویم د هیبت دوام، دریم مراقبه او د نبي علیه السلام ملګرتیا او صحبت د سُنت په اتباع او د شریعت ظاهر په لازم ګڼلو سره ترلاسه کیږي د اولیاوو ملګرتیا او صحبت په ادب، احترام او خدمت سره ترلاسه کیږي د ځکندن په وخت کې کله چې د ده بڼه واوښته زوی یې له ډېره غمه خپل کالي

۱: د قرآن شریف د حفظ څخه غالباً مراد دا دی چې د قرآن شریف پر احکامو یې نظر وي او تلاوت یې کوي همدا رنګه د حدیث د لیکلو څخه مراد د ضروري حدیثو د مضمونو حفظ دی لکه څنګه چې د پخوانیو او اوسنیو مشایخو د کړو څخه ښکاره دي، مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیري کړل ابو عثمان رحمة الله علیه سترګي را روني کړې او وې ویل زویه! په ښکاره اعمالو کي د سُنت خلاف کول دا په باطن کي د ریاء د موجودتیا نخښه ده، ده فرمایل چي څوک پر خپل نفس باندي په قول او فعل کي سُنت حاکم وګرځوي هغه په حکمت سره خبره کوي او څوک چي په قول او فعل کي خواهشات حاکم ګرځوي هغه په بدعت سره خبره کوي، د الله جل جلاله وینا ده:

وَإِن تُطِيعُوهُ تَهۡتَدُواْۚ

[نور ۵۴]

ژباړه:- او که طاعت وکړ تاسو د ده نو لاره به بیا مومئ.

ابو الحسین نووي رحمة الله علیه

فرمایي څوک چي تاسي ووینی چي د الله جل جلاله په نزدیکت کي هغه د یوه داسي حال دعوه لري چي دی د شرعي علم تر حده وباسي تاسي هغه ته مه ورځئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد بن فضل بلخي رحمة الله عليه

فرمايي د اسلام زوال په څلورو شيانو دی يو دا چي خلک پر علم باندي عمل نه کوي دويم دا چي د علم خلاف کار کوي دريم دا چي د کوم شي علم ولري هغه ترلاسه نه کړي څلورم دا چي خلک د علم د ترلاسه کولو څخه راوګرځوي، علامه شاطبي رحمة الله عليه فرمايي دا د ده وينا ده او زموږ د وخت د صوفيانو په عمومي توګه همدا حال سو، او وې فرمايل چي د الله جل جلاله سره تر ټولو زيات معرفت ساتونکی هغه څوک دی چي د ده د اوامرو په اتباع کي تر ټولو زيات زيار باسي او د ده د رسول (صلی الله عليه وسلم) اتباع تر ټولو زياته کوي.

شاه کرماني رحمة الله عليه

فرمايي څوک چي خپل نظر د محارمو څخه خوندي وساتي خپل نفس د شبهاتو څخه وساتي، خپل باطن

(c) ketabton.com: The Digital Library

همېش په مراقبه سره آباد وساتي، خپل ظاهر د سُنت په اتباع ښایسته کړي او خپل نفس د حلالو عادي وګرځوي د هغه پوهنه هیڅکله نه خطا کیږي.

ابو سعید خراز رحمة الله علیه

فرمايي کوم باطني حالت چي د شريعت د ظاهر خلاف وي هغه باطل دی.

ابو العباس ابن عطاء رحمة الله علیه

دی د جنید بغدادي رحمة الله علیه د زمانې دی فرمايي څوک چي پر خپل نفس الهي اداب لازم وګرځوي الله جل جلاله د هغه زړه د معرفت په نور ډکوي او هیڅ مقام تر دې اعلا او عزتناکه نه دی چي بنده په اوامرو او اخلاقو کي د نبي علیه السلام اتباع کوي، وې فرمایل تر ټولو غټ غفلت دا دی چي بنده د خپل رب څخه غافله وي او د هغه د معاملې د ادابو څخه غافله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم خواص رحمة الله علیه

فرمايي علم د روايتو د ډېربښت نوم نه دی بلکه عالم هغه څوک دی چي د خپل علم اتباع کوي او پر هغه باندي ځي او د نبي عليه السلام د سُنتو اقتداء کوي که څه د ده علم لږ وي، يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي عافيت څه شي دی؟ وې فرمايل:

دین بلا بدعة وعمل بلا آفة وقلب بلا شغل ونفس بلا شهرة.

ژباړه: – دین د بدعت پر ته او عمل د آفت پر ته (يعني د بدعت آفت په کي نه وي) او فارغه زړه چي (د الله ماسيوا د بل چا) شُغل نه ولري او نفس چي په هغه کي د شهوت غلبه نه وي.

وې فرمايل (رشتيني) صبر دا دی چي د کتاب او سُنتو پر احکامو په ټينګه ولاړ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنان حمال رحمة الله علیه

د ده شخه پوښتنه وسوه چې د صوفیانو د احوالو اصل چه دی؟ وې فرمایل څلور شیان، اول د کوم شي چې الله جل جلاله پخپله ذمه اخیستې ده پر هغه باندي باور او توکل کول (یعني رزق)، دویم په الهي احکامو ټینګ اوسېدل، دریم د زړه ساتنه (د بې معنا فکرو څخه) څلورم له جهانه څخه فارغېدو ورسته توجه فقط د الله جل جلاله خوا ته ساتل.

ابو حمزه بغدادي رحمة الله علیه

فرمایي کوم شخص ته چې د حق لاره معلومه سي هغه ته پر دې باندي تلل هم اسانېږي او الله جل جلاله ته د رسېدو د لاري لپاره د نبي علیه السلام د سُنت پرته هیڅ لاربښود په احوال، افعالو او اقوالو کې د متابعت نسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو اسحاق رقاشي رحمة الله علیه

فرمایي یو ځوک که دا معلوموول غواړي چي زه د الله جل جلاله په نظر کي خوښ یم که نه نو د الله جل جلاله د میني نخښه دا ده چي دی د الله جل جلاله طاعت او د هغه د رسول (صلی الله علیه وسلم) متابعت ته پر ټولو کارو ترجیح ورکړي د دې خبري دلیل د الله جل جلاله دا وینا ده:

قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِی يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ

[آل عمران ۳۱]

ممشاد دینوري رحمة الله علیه

فرمایي د مرید د ادابو مغز دا دی چي د مشایخو احترام او عزت لازم وګڼي د طریقت د ورونو د حرمت خیال وساتي د اسبابو زیات فکر نه کوي او پر خپل نفس باندي د شریعت د ادابو پوره ساتنه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو علي روزباري رحمة الله عليه

يو چا ورته وويل ځيني صوفيان ساز او سندري اوري او وايي دا زموږ لپاره حلال دي ځکه چي موږ داسي درجې ته رسېدلي يو چي د احوالو اختلاف اثر نه راباندي کوي ده وفرمايل دا يې رشتيا وويل چي دوی ورسېدل خو الله جل جلاله ته نه بلکه دوزخ ته ورسېدل.

ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله عليه

فرمايي څوک چي په شرعي فريضو کي يوه فريضه ضايع کوي الله جل جلاله هغه د سُنتو په اضاعت کي اخته کوي او څوک چي د سُنتو په اضاعت کي اخته سي هغه ډېر ژر په بدعتو کي اخته سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رواجي بدعتونه

ځرنګه چي د بدعتو هيڅ شرعي بنسټ نسته هر وخت او هر هېواد کي د هري طبقې او هر طبيعت خلک د بدعت نوي نوي طريقې راباسي چي شمېر يې ممکن نه دی په اصولي توګه د بدعت پېژندنه او د دې تاوانونه د قرآن او حديث او د پخوانيو بزرګانو د ويناګانو څخه معلومېدو وروسته د بدعاتو تفصيل جمع کولو ته اړتيا نسته خو ډېر خلک او ناپوهان نه سي کولای چي د بدعت د پېژندني د اوړېدو وروسته دا د خپلي زمانې د رواجي بدعاتو سره برابر کړي چي فلانی کار بدعت دی او که نه.

ځکه ضروري دی چي په هره زمانه کي کوم بدعتونه رواج سي هغه د ټاکلو او شمېرلو وروسته خلکو ته وښودل سي د دې لپاره د اهل سُنت عالمانو الحمدلله بې شمېره کتابونه ليکلي دي دا دي خامخا وکتل سي د بهشتي زيور او اصلاح الرسوم کتنه هم کافي ده دلته ځيني رواجي بدعات بيانيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صلوة و سلام رواجي طريقه

پوښتنه: - په ځيني مسجدو کي ځيني خلک داسي کوي چي د جمعې د لمانځه يا نورو لمونځو وروسته په جماعت سره ودريږي په لوړ ږغ سره دغه لاندي سلام وايي:

يا نبي سلام عليک   يا رسول سلام عليک

او دا رنګه نور دوى دا لازم ګڼي په دغه خلکو کي د ځينو عقيده ده چي نبي عليه السلام دغه مجلس ته راځي يا هر ځاى حاضر او ليدونکى دى ځکه دغه سلام پخپله اوري او جواب يې ورکوي څوک چي دا رنګه نه کوي پر هغو ملامتيا کوي او قسماقسم خبرو يې رنګ وربدوي د دې په پايله کي عموماً په مسجدانو کي جګړه پيدا سي پوښتنه دا ده چي آيا دا رنګه سلام وراندي کول په مسجدانو کي روا دى؟ او د مسجدانو متوليانو ته د دې اجازه ورکول په کار ده که نه؟

ځ: - چيري چي پر دغه ذکر سوې طريقه صلاة او

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلام وویل سي هلته:

١:- نبي علیه السلام راځي.

٢:- یا د راتلو پر ته پخپله سلام اوري.

٣:- یا ملایکي دغه صلاة او سلام نبي علیه السلام ته رسوي په دغه کي کومه خبره صحیح ده؟

٤:- پور ته طریقي باندي په ولاړه صلوة او سلام څرنګه دی او که په ولاړه نه وي بیا یې څه حکم دی؟

٥:- په مسجد کي دننه دغه صلوة او سلام څه حکم لري او تر مسجد دباندي یې څه حکم دی؟

جواب:- تر جواب دمخه په دې پوهېدل په کار دی چي په اسلام کي ټول عبادتونه لمونځ، روژه، د الله ذکر د قرآن تلاوت او داسي نور ټولو لپاره یو څه اداب، شرطونه او حدود سته چي د هغو په لحاظ ساتلو سره که دغه عبادتونه وسي ډېر زیات ثواب او د دنیا او آخرت کامیابي ده د دغه حدود او شرایطو څخه که جلا بله لاره خپله کړل سي بیا د ثواب پر ځای عذاب او ګناه ده لمونځ په ټولو عبادتو کي افضل دی خو د لمر راختلو او لوېدلو په وخت کي لمونځ حرام دی په ټاکلو رکعتو کي که یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعت زیات کړي دا حرام دی د جماعت لمونځ سُنت مؤکده دی په دې سره د لمانځه په ثواب کي اووه ویشت چنده زیاتوب راځي خو که یو څوک نفلي لمونځ په جماعت سره کوي دا منع او ګناه ده روژه څومره غټ عبادت دی او ثواب یې زیات دی خو په دواړو اخترو او ایام نحر کي روژه نیول حرام دی د قرآن شریف تلاوت غوره عبادت دی خو د رکوع او سجدې په حالت کي تلاوت منع دی او په داسي ځایو کي چي خلک یې اورېدو ته متوجه نه وي په لوړ ږغ سره تلاوت ناروا دی همدا رنګه پر نبي علیه السلام درود او سلام غوره عبادت دی بر کتونه موجبوي د دنیا او آخرت سعادت دی خو د نورو عبادتو په شان د دې هم اداب او شرایط دي چي د هغو پر خلاف کولو سره د ثواب پر ځای ګناه لازمیږي.

الف: – په یاد سوي شکل سره په مسجدو کي د درود او سلام په نامه جنګ او جګړه کیږي دې ته د درود او سلام نمایش ویل کېدای سي درود او سلام ورته ویل صحیح نه دی ځکه چي د ډېرو بدیو د یوځای کېدو له کبله ناروا دي.

۱: – تر ټولو اول دا خبره ده چي مسجد د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګڼه د عبادت ځای دی په دې کي هیڅ فرد یا ډله د فرایضو او واجبو ماسیوا د بل کار اجازه نه لري چي هغه د نورو خلکو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبیح، درود او د قرآن شریف په تلاوت کي فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي نبي فقهاوو په ډاګه کړي دي چي په مسجد کي په لوړ ږغ تلاوت یا ذکر کول چي د خلکو په لمانځه، تسبیح یا تلاوت کي فرق راځي ناروا دی. (۱)

ښکاره خبره ده کله چي په مسجد کي په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

۲:– د یوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ویل نه د نبي علیه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعینو، امامانو او پخوانیو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي علیه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعینو او امامانو به یې پابندي کوله خو په ټول تاریخ کي یوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چي دوی د

۱: شامي، خلاصة الفتاوٰی

(c) ketabton.com: The Digital Library

درود او سلام لپاره دا رنګه اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل بدعت او ناروا ګڼی په دې هکله په صحیح بخاري او مسلم کي د بي بي عایشې رض څخه د نبي علیه السلام وینا نقل سوې ده چي:

من احدث فی امرنا هذا ما لیس منه فهو رد.

یعني کوم شخص چي زموږ په دین کي یو نوی شی داخل کړي چي هغه په دې کي داخل نه وو نو هغه مردود دی.

او په صحیح مسلم کي د جابر رض روایت دی:

و شر الامور محدثاتها و کل بدعة ضلالة.

یعني بدترین کارونه هغه نوي شیان دي چي پخپله ایجاد سي او هر نوی ایجاد عبادت ګمراهي ده، د عبادت په نامه په دین کي د یوه نوي شي زیاتوب دا معنا لري چي د نبي علیه السلام ښوونې ناقصه دي او د شاه ولي الله محدث دهلوي رحمة الله علیه په وینا د دین د بدلون لار ده څکه اصحابو کرامو او تابیعنو په دې هکله د ډېر احتیاط څخه کار اخیستی دی حذیفه رض وفرمایل:

کل عبادة لم یتعبدها اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم فلا تعبدوها (الی) وخذوا بطریق من کان قبلکم... الخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دايره کي وي هغه دا ځيني واخلي او دغه الفاظ پر وايي:

کل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والکفارات و المنذورات بعضها اديت و بعضها لم تو دالان غاچز عن ادائها و اعطيناه هذه المنحة الشريفة على هذه النقودات فی حيلة الاسقاط رجاء من الله تعالى ان يغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کيږي درې پلا يې پر خلکو وګرځوي وروسته نيمی پيسې امام او نيمی پيسې پر غريبانو وېشل کيږي.

زيد د يوه مسجد امام دی هغه دا رواج پرې ايښی دی وايي چي د دې رواج دليل او ثبوت په شريعت کي هيڅ نسته ځکه دا بدعت دی خلک پر زيد ملامتيا کوي زيد که څه هم حنفي مذهب دی خو خلک وهابي ورته وايي او د دغه حيله پر روايښت د پلار او نيکه دليل راوړي آيا زيد پر حق دی او که پر باطل، د دغه رواجي حيلې څه حکم دی؟

ځيني پلا د ګډ ميراث څخه پيسې راوړل کيږي چي ځيني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځيني پلا يتيمان کوچنيان پاته سي آيا دغه پيسې اسقاط ته راوړل کيدای سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرداری:- دا خبره دي په پام کي وي چي دا ټوله خبري د انفرادي درود او سلام په هکله نه دي ځکه په انفرادي توګه د زيات درودو ويلو فضايل په حديث او قرآن کي راغلي دي اصحابو کرامو او تابعينو همداسي کول د دې دپاره نه خو يو وخت ټاکلی دی او نه شمېر شومره چي يې په وس پوره وي هغومره دي وايي فقط د دې په رواجي اجتماعي بڼه باندي نيوکه ده.

په اسلام کي تر لمانځه څخه زيات هيڅ عبادت نسته خو د نفلو جماعت ته فقهاوو او امامانو په اتفاق سره مکروه ويلي دي اوس د بل شي لپاره جماعت جوړول او هغه همېش او لازم ګڼل څرنګه روا کېدای سي خصوصاً کله چي کوونکي پر دې باندي د فرضو او واجبو څخه زيات ټينګار ولري څوک چي داسي نه کوي پر هغو ملامتيا کوي دا په هيڅ حال کي روا نه دی بالفرض که دغه کار بدعت نه وای زيات تر زياته يو نفلي کار به وای او پر يوه نفلي کار باندي د فرضو او واجبو په رنګه ټينګار کول او خلک دې کار ته مجبورول د دې حق نه لري.

الله جل جلاله او نبي عليه السلام چي پر يوه کار باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک مجبوره کړی نه وي بل څوک هم د دې حق نه لري، پر دې باندي خلک ملامتول او پېغور ورکول یوه مستقله کبیره ګناه ده دوی په ناپوهی کي داسي کوي فکر نه وهي چي پخپله د دوی په نزد هم دغه کار زیات تر زیاته مستحب او نفل دی د یوه نفل لپاره ځان په کبیره ګناه اخته کول پوهي نه ده.

۳:- د خطاب الفاظ یا رسول یا نبي که په دغه عقیده وي چي څرنګه الله جل جلاله هر وخت او هر ځای حاضر او ناضر دی د کاینات هر ږغ اوري او ویني همدا رنګه (معاذالله) نبي علیه السلام هم په دغه الهي صفتو کي شریک دی نو دا ښکاره شرک او د نصاراوو په رنګه رسول ته د خدای درجه ورکول دي، که دا عقیده وي چي نبي علیه السلام دغه مجلس ته راځي که څه هم د معجزې په شکل داسي ممکن دی خو د دې لپاره ضروري دی چي په قرآن او حدیث کي د دې ثبوت وي مګر په هیڅ آیت یا حدیث کي داسي یادونه نسته د ثبوت او دلیل پرته له خپله ځانه یوه معجزه جوړول پر نبي علیه السلام درواغ تړل دي نبي علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

من كذب على معمداً فليتبوء مقعده من النار.

يعني څوک چي پر ما د دروا‌غو يوه خبره وتړي هغه ته په کار دی چي خپل ځای دوزخ وګڼي.

که دا رنګه هيڅ غلطه عقيده نه وي بياهم شكمن توري دي چي دغه فاسده عقيده لاره پيدا کوي ځکه د دې څخه ځان ساتل ضروري دی د صحيح مسلم په حديث کي نبي عليه السلام خپل مريي ته ياعبدي ويلو څخه ځکه منع وکړه چي په دغه الفاظو سره خطاب کي د شرک وهم سته البته د نبي عليه السلام د زيارت ومخ ته د خطاب په الفاظو سره سلام ويل د سُنت څخه ثابت او مستحب دی ځکه چي هلته د نبي عليه السلام له خوا پخپله د سلام اورېدل او جواب ورکول د حديثو د روايتو څخه ثابت دی.

لنډه دا چي د نبي عليه السلام د زيارت ماسيوا په نورو ځايو کي که د خطاب د الفاظو سره هر ځای د نبي عليه السلام د حاضر او ناضر کېدو عقيده وي دا ښکاره شرک دی او که مجلس ته د راتلو عقيده وي دا پر نبي عليه السلام باندي دروا‌غ او بهتان دي که دغه دواړي غلطي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقيدې نه وي بيا هم داسي الفاظ ځکه منع دي چي د شرک وهم سته.

بيا پر دغه ناروا کار باندي ټينګار کول بله ګناه ده د فرضو او واجبو په رنګه دا ضروري ګڼل دريمه ګناه ده دا رنګه نه کوونکي بې ګناه مسلمانانو ته بد و رد ويل او پېغور ورکول څلورمه ګناه ده په مسجدو کي په لوړ ږغ داسي ويلو سره د نورو خلګو شُغل خرابول پنځمه ګناه ده.

فتاوىٰ عالمګيري کي راغلي دي:

ما يفعل عقيب الصلوة مكروهة لان الجهال يعتقدونه سنة او واجبة.

يعني کوم خلګ چي تر لمانځه وروسته ذکر، درود يا سلام او داسي نور په لوړ ږغ کوي دا مکروه دي ځکه چي ناپوهان يې سُنت يا واجب ګڼي.

د قرآن شريف او نبي عليه السلام د ښوونې څخه د ناپوهۍ له سببه ډېر نيک خلګ هم دا ګڼي چي دا کار د نبي عليه السلام سره د مينې نخښه ده ځکه دوی ګڼون پکښې کوي د نبي عليه السلام سره د مينې جذبه ښېشکه د قدر وړ ده خو بې ځايه استعمال يې داسي دی لکه يو څوک چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل جلاله په مینه کي د ماښام د درو رکعتو پر ځای څلور رکعتونه وکړي او د ځانه سره چُورت ووهي چي یو رکعت مي زیات وکړ تر نورو زیات ثواب را رسیږي خو هغه د خپلو درو رکعتو ثواب هم لاسه ورکوي.

لنډه دا چي په اجتماع او لازم ګڼلو سره په مسجدو کي په ولاړ په لوړ ږغ سره د درود او سلام ویلو رواجي طریقه د شرعي خلاف د جنګ او جګړي پېلامه ده او مسجدونه د اختلافاتو مرکز ګرځول دي ځکه د مسجدو پر متولیانو او د حکومت پر خاوندانو لازم دی چي په مسجدو کي هیڅکله د دې اجازه ور نه کړي که یو څوک غواړي چي داسي وکړي هغه دي پخپله کور کي کوي چي لږ تر لږه مسجدونه د شر او شور او منځني شخړو څخه خوندي وي.

ب:- پورتني جواب کي په ډاګه سوه چي دغه مجلس ته د نبي علیه السلام راتلل په هیڅ شرعي دلیل سره ثابت نه دی دا پر نبي علیه السلام بهتان دی نبي علیه السلام پخپله د دې خبري فیصله په یوه حدیث کي دا رنګه کړې ده:

من صلی علی عند قبری سمعته و من صلی علی نائیا ابلغته. [۱]

۱: مشکات له بیهقي څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعني څوک چي زما قبر ته نژدې درود او سلام وايي هغه زه پخپله اورم او څوک چي له ليري ځخه درود او سلام استوي هغه (د ملايکو په ذريعه) وما ته را رسول کيږي.

ج:- څرنګه چي ذکر او د قرآن شريف تلاوت په ولاړه، ناسته او په پروته هر رنګه روا دی همدا رنګه درود شريف هم هر رنګه روا دی هو يو څوک که په ولاړ درود ويل اړين او د دې خلاف بې ادبي ګڼي دا له خپله ځانه يو غير واجب کار واجب ګرځولو له کبله ناروا دی خصوصاً چي نبي عليه السلام په لمانځه کي په ناسته د درود ويلو سُنت جاري کړی دی بيا په ناسته درود ويلو ته بې ادبي ويل د الله جل جلاله د امر او د نبي عليه السلام د ښووني مخالفت دی دا داسي دی لکه يو څوک چي ووايي چي قرآن شريف يوازي په ولاړه ويل په کار دی په ناسته ويل بې ادبي ده.

د:- د دې جواب په الف برخه کي ښکاره سو چي په ياد سوي طرز باندي سلام ويلو لپاره اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل د ډيرو ګناهو مجموعه ده چي په مسجد کي هم ناروا دی او تر مسجد دباندي هم، فرق دا دی چي که يو څوک په مسجد کي په ناسته مسنون درود او سلام الفاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړ ږغ سره داسي ووايي چي په مسجد کي ناست نورو خلګو په شُغل کي فرق راځي دا هم ناروا دی او تر مسجد دباندي يې ګنجايش سته، والله سبحانه وتعالی اعلم.

هر څوک خپل قبر ته ځي او د خپلو کړو جواب ورکوي په دغه کارو کي ډله جوړول او پخواني پلرني رواجو باندي ضد او بې ځايه ټينګار دي پرېښودل سي په کار دی چي د نبي عليه السلام په ښوونو کي دي غور او فکر وکړل سي د دنيا په ټولو کارو کي زموږ د يو او بل سره جګړې رواني دي لږ تر لږه د الله جل جلاله کور او لمونځ له هر رنګه جګړې او فساد څخه خوندي وساتل سي.

د اسقاط حيله يا دوره

د مړي د قضا سوو لمونځ،، روژو، حج، زکات او نورو واجبو او فرايضو ادا ينه يا کفاره څرنګه وکړل سي چي مړی يې له ګناه څخه خلاص سي د دې بيان د فقه په کتابو کي بشپړه راغلی دی نن سبا په ډېرو ښارو او باندو کي خلګو يو رواج را ايستلی دی دې ته اسقاط يا دوره وايي ناپوهانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګڼه د عبادت ځای دی په دې کې هیڅ فرد یا ډله د فرایضو او واجبو ماسیوا د بل کار اجازه نه لري چې هغه د نورو خلکو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبیح، درود او د قرآن شریف په تلاوت کې فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي فقهاوو په ډاګه کړې دي چې په مسجد کې په لوړ ږغ تلاوت یا ذکر کول چې د خلکو په لمانځه، تسبیح یا تلاوت کې فرق راځي ناروا دی.[۱]

ښکاره خبره ده کله چې په مسجد کې په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

۲:- د یوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ویل نه د نبي علیه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعینو، امامانو او پخوانیو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي علیه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعینو او امامانو به یې پابندي کوله خو په ټول تاریخ کې یوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چې دوی د

۱: شامي، خلاصة الفتاویٰ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دایره کي وي هغه دا ځیني واخلي او دغه الفاظ پر وايي:

کل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والکفارات و المنذورات بعضها ادیت و بعضها لم تو دالان عاجز عن ادائها و اعطیناه هذه المنحة الشریفة علی هذه النقودات فی حیلة الاسقاط رجاء من الله تعالی ان یغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کیږي درې پلا یې پر خلکو وګرځوي وروسته نیمی پیسې امام او نیمی پیسې پر غریبانو وېشل کیږي.

زید د یوه مسجد امام دی هغه دا رواج پرې ایښی دی وایي چي د دې رواج دلیل او ثبوت په شریعت کي هیڅ نسته ځکه دا بدعت دی خلک پر زید ملامتیا کوي زید که څه هم حنفي مذهب دی خو خلک وهابي ورته وایي او د دغه حیله پر روایښت د پلار او نیکه دلیل راوړي آیا زید پر حق دی او که پر باطل، د دغه رواجي حیلې څه حکم دی؟ ځیني پلا د ګډ میراث څخه پیسې راوړل کیږي چي ځیني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځیني پلا یتیمان کوچنیان پاته سي آیا دغه پیسې اسقاط ته راوړل کېدای سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دايرې خلک يې اخيستلای سي که نه؟

جواب:— د اسقاط حيله يا دوره ځيني فقهاوو د داسي چا لپاره ويلي وه چي د هغه يو څه لمونځونه، روژې او داسي نور اتفاقاً قضا سوي وي د قضا راګرځولو موقع يې ترلاسه کړې نه وي د مرګ په وخت د دې وصيت وکړي خو د ده په ميراث کي دومره مال نه وي چي د ټولو قضا سوو لمونځ، روژو او داسي نورو فديه ورکړل سي، داسي نه ده چي د مړي په ميراث کي مال موجود وي هغه دي وارثان وخوري او په لږ پيسو دي دغه حيله وکړي خدای او خلک تېر باسي په درمختار، شامي او د فقه په داسي نورو کتابو کي دا په ډاګه سوي دي ورسره د دغه حيلې په شرايطو کي دا په ډاګه سوي دي چي کومي پيسې چا ته د صدقې په توګه ورکړل سي هغه کس د دغه پيسو حقيقي خاوند وګرځول سي چي هر څه په کوي د هغه خوښه وي داسي نه چي محض يوه لاس څخه بل لاس ته د ورکولو لوبه وکړل سي لکه څنګه چي نن سبا په عمومي توګه په اسقاط کي داسي کيږي چي نه د ورکونکي دا اراده وي چي چا ته يې ورکوي هغه په صحيح معنا د دغه پيسو خاوند دی او نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستونکي دا فکر کېدلای سي چي کومي پیسې وما ته راکړل سوي دي زه د هغه خاوند او اختیار لرم.

دوه درې خلک سره کښيني پیسې یو او بل وګرځوي وروسته ولاړ سي او داسي ګڼي چي موږ د مړي حق پر ځای کړی مړی له ټولو ذمه واریو څخه خلاص سو خو په دغه بې ځایه کار نه خو مړي ته څه ثواب ورسېدی او نه د هغه د فرایضو کفاره وسوه د دې کوونکي په مُفته کي ګناهکاره سوه.

په رسایل ابن عابدین کي پر دغه مسئله یوه مستقله رساله د منة الجلیل په نامه ده په دې کي لیکلي دي:

و یجب الاحتراز من ان یدیرها اجنبی الابوکالة کما ذکرنا و ان یکون الوصی او الوارث کما علمت، و یجب الاحتراز من ان یلاحظ الوصی عند دفع الصرة للفقیر الهزل او الحلیة بل یجب ان یدفعها عازما علی تملیکها منه حقیقة لا تحیلا ملاحظا ان الفقیر اذا ابی عن هبتها الی الوصی کان له ذلک و لا یجبر علی الهبة.(۱)

لنډه دا چي د دې اولنی بنسټ ممکن دی چي یو څه

۱: منة الجلیل في اسقاط ما علی الذمة من کثیر و قلیل، جزء رسایل ابن عابدین اول ټوک مخ ۲۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح او د شرعي قواعدو برابر وي خو څرنګه چي نن سبا د دې رواج دی او دا لازم ګڼل کیږي دا بې له شکه ناروا او د ډیرو فسادو د یو ځلی کېدو له کبله د پرېښودولو وړ دی یو څو فسادونه یې لیکل کیږي:

۱:- زیاتره پلا د دې لپاره چي کوم قرآن شریف او نغدي پیسې ایښودل کیږي هغه د مړي د میراث څخه وي او د میراث حقداره ځیني وارثان موجود نه وي یا نابالغه وي نو د دوی ګډه میراث د دوی بې اجازې په دغه کار کي استعمالول حرام دی په حدیث کي دي:

لایحل مال امر مسلم الا بطیب نفس منه.

که نابالغ د دې اجازه ور هم کړي بیا هم دغه اجازه یې په شریعت کي باور نه لري او په داسي کارو کي د نابالغ لخوا د هغه ولي د دې اجازه نه لري چي داسي و کړي بلکه په داسي کارو کي د نابالغ مال مصرفول د قرآن شریف له رویه حرام دی:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ أَمۡوَٰلَ ٱلۡيَتَٰمَىٰ ظُلۡمًا إِنَّمَا يَأۡكُلُونَ فِي بُطُونِهِمۡ نَارًا

[نساء ۱۰]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: – بېشکه هغه کسان چي خوري مالونه د یتیمانو په ظلم سره خبره دا ده چي اچوي دوی په ګېډو خپلو کي اور.

۲: – بالفرض که ګډ میراث وي ټول وارثان بالغ وي او له ټولو څخه د دې اجازه هم واخیستل سي نو تجربه سوي دي چي په داسي حالاتو کي دا معلومول اسان نه دي چي ټولو په خوښه د دې اجازه ورکړې ده او که د خپلوانو او قریبانو د پېغور له بیري یې اجازه ورکړې ده، دا رنګه اجازه د ذکر سوي حدیث له رویه باطله ده.

۳: – بالفرض که دا ټوله خبري نه وي ټولو بالغو وارثانو ښه په خوښه د دې اجازه ورکړې وي یا یوه وارث یا پردي شخص خاص له خپلو پیسو د دې انتظام کړی وي بیاهم له لاندي فسادو څخه خالي نه دی مثلاً د دې فقهي صورت دا کېدای سي چي کوم شخص ته اوله پلا قرآن شریف او نغدي پیسې ورکړل سي هغه د دې خاوند وګرځول سي او دا ورته سپینه کړل سي چي ته د دې خاوند او اختیارمن یې هر څه چي په کوې بیا هغه شخص پخپله خوښه د چا د زور، لحاظ او خیال ساتلو پرته د مړي لخوا و بل چا ته یې همدا رنګه ورکړي هغه بل شخص د دې خاوند وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هغه شخص یې دریم شخص ته هغه یې څلورم ته ورکړي خو په دغه رواج کي د دې خبري هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي اول کوم شخص ته چي ورکول کیږي نه ورکونکی دا ګڼي چي دا د ده سو او دې یې اختیار لري نه اخیستونکی دا ګڼي د دې خبري صفا نخښه دا ده چي که دغه شخص پیسې واخلي او ځیني روان سي بل چا ته یې ور نه کړي ورکوونکي هیڅکله دا زغملای نه سي ښکاره خبره ده چي دا رنګه ملکیت ګرځول نه صحیح کیږي او د ملکیت ګرځولو پر ته هیڅ قضا، کفاره یا فدیه نه معافیږي ځکه دغه کار یې بې ځایه دی.

۴:- دلته دا هم ضروري دی چي کوم شخص د دې خاوند وګرځول سي هغه د صدقې اخیستلو حقداره وي د نصاب خاوند نه وي خو په عمومي توګه د دې خبري هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي په عمومي توګه د مسجدو امامان چي د نصاب خاوندان وي د هغه په مرسته دا کار کیږي ځکه هم دغه ټوله کار غلط او بې ځایه دی مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي.

۵:- بالفرض که د صدقې صحیح مصرف انتخاب کړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي او دوی په مسئله هم ښه خبر وي او لاس ته د راوړلو وروسته خپل ځان د دې خاوند او اختيارمن وګڼي وروسته د مړي خير خواهي په نظر کي نيولو سره يې و بل چا ته ورکړي هغه يې دريم ته هغه يې څلورم ته ورکړي په اخير کي چي دا کوم شخص ته ورسيږي هغه د دې خاوند او اختيارمن دی اوس د دغه اخيري شخص څخه دا پيسې بيرته اخيستل نيمی پر امام او نيمی پر فقيرانو ويشل د پردي شخص په ملکيت کي د هغه بې اجازې تصرف کول دی چي د پورته ذکر سوي حديث له رويه ظلم او حرام دی.

٦ :- بالفرض که دغه اخيري شخص د دغه پيسو په ويشلو او برخي جوړولو راضي هم سي او دا وګڼل سي چي دغه شخص په زور نه بلکه په خوښه په دې راضي دی بياهم د هر مړي لپاره دا لازم ګڼل او لکه څنګه چي د مړي کفن او ښخول شرعي واجبات دي په هغه درجه کي دا عقيدتاً ضروري ګڼل يا عملاً د ضروري په درجه کي لازم ګڼل همدا احداث في الدين دی چي د شريعت په اصطلاح کي بدعت ورته وايي او د معنا په حيث سره په شريعت کي بدلون او زياتوب دی، نعوذبالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دغه رواج په پابندۍ سره د عامو خلکو او ناپوهانو دا جراءت کېدلای سي چي ټوله عمر دي نه لمونځ کوي، نه دي روژه نیسي نه دي حج کوي او نه دي زکات ورکوي د مرګ وروسته دي د یو څو پیسو په ورکولو سره دغه ټوله ګټي ترلاسه کړي چي دا د دین د بنسټ ورانولو برابر دی الله جل جلاله دي موږ ټولو مسلمانانو ته د دین پر صحیح لاره تللو او دنبي علیه السلام د سُنت د اتباع توفیق را په برخه کړي.

پورته ذکر سوو فسادو ته په کتلو سره یوه مسلمان ته دا فیصله ګرانه نه ده چي دغه خیله، دوره او د دې رواجي رسمونه په ناپوهۍ ولاړ دي مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي او کوونکي یې په ډیرو ګناهو اخته کیږي، والله سبحانه و تعالی اعلم.

مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه او د روژو د فدیو مسئلې

مسئله: – چا چې د لمانځه، روژې، حج یا زکات لپاره یو وصیت وکړ دغه وصیت د هغه د میراث په دریمي برخې پوره کول پر وارثانو لازم دی که وصیت د میراث تر دریمي برخې زیات وي بیا د ټولو وارثانو په اجازه او رضایت پورې اړه لري که دوی ټوله یا په دوی کې یو د دې اجازه ور نه کړي بیا د ګډ میراث شخه وصیت پوره کېدای نه سي که په وارثانو کې یو نابالغ وي بیا د هغه اجازه هم باور نه لري د میراث تر دریمي برخې شخه زیات وصیت باید د دغه نابالغ پر برخه اثر نه واچوي [۱].

مسئله: – چا چې وصیت کړی وي او دومره مال یې هم پرې ایښی وي چې د هغه په دریمه برخه کې ټول وصیتونه پوره کیږي بیا د وارثانو پر ذمه واجب دی چې د مړي وصیت پوره کړي په دې کې سُستي نه وکړي که د

۱: هدایه، عالمګیري، شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړي د مال په موجودتیا کي د مړي د لمانځه او روژې په فدیه کي په اسقاط باور وکړي مال پخپل منځ کي وو ـشي ګناه یې د دوی پر ذمه پاته ده.

مسئله:- د وصیت کولو په صورت کي د فرایضو او واجبو ادا ینه داسي کېدلای سي:

١:- د هر ورځي لمونځونه دي د وتر سره شپږ وشمېرل سي او د هر لمانځه فدیه پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت دی یعني د یوې ورځي د لمونځو فدیه لس نیم سېره غنم یا د دې قیمت دی.

٢:- د هري روژې فدیه پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت دی د روژې مبارکي د روژو ماسیوا که یې یو نذر منلی وي د هغه فدیه به هم ورکوي.

٣:- د څومره کلو او څومره مال زکات چي پاته سوی وي د هغه حساب کولو وروسته به زکات ادا کوي.

۴:- که فرضي حج یې ادا نه کړ بیا د مړي د ځای څخه به یو څوک د حج بدل لپاره استوي او د دغه شخص د لاري ټول ضروري مصرفونه به ادا کوي.

۵:- که د یو چا حق ورباندي وي د حق په برابر به هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورکوي.

۶ :- څومره سرسایې چې پاته سوي وي د هري سرسایې لپاره به پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت ورکوي.

۷ :- که قرباني پاته سوې وي نو د هري قربانۍ لپاره د یوه پسه یا بزې قیمت یا د غوا، غويي د یوې برخي قیمت دي اندازه کړي وروسته دي دغه پیسې صدقه کړل سي.(۱)

۸ :- که د تلاوت سجدې پاته سوي وي بیا احتیاط په دې کي دی چي د هري سجدې په بدل کي پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت صدقه کړل سي.

۹ :- که د قضا سوو لمونځو یا روژو صحیح شمېر معلوم نه وي بیا په اندازې سره دي حساب ولګوي.

دا ټوله احکام هلته دي چي مړي د دې وصیت کړی وي او د وصیت قدر مال یې پرې ایښی وي که وصیت یې کړی نه وي یا د وصیت د پوره کولو لپاره میراث کافي نه وي بیا پر وارثانو د مړي د فرایضو او واجبو فدیه ورکول لازم نه دی هو که دوی یې پخپله خوښه د مړي سره د خوا خوږۍ لپاره وغواړي ثواب ورباندي واجبیږي.

مفتي محمد شفیع

---

۱ : منة الجلیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي علیه السلام سایه

پوښتنه:- د نبي علیه السلام سایه وه که نه؟ ځیني وعظ کوونکي وایي چي د نبي علیه السلام سایه نه وه د دې ثبوت سته که نه؟

جواب:- که په یوه صحیح نقل سره دا ثابت سي چي د معجزې په توګه د نبي علیه السلام سایه پر مځکه نه جوړېده بیا خو هیڅ مسلمان د دې خبري په منلو کي ځنډ نه کوي خو په دې هکله هیڅ صحیح نقل نسته د حدیثو په کتابو صحاح سته او داسي نورو کي د دغه مضمون هیڅ حدیث نسته البته په خصائص کبرٰی کي شیخ جلال الدین سیوطي رحمة الله علیه د دغه مضمون یو حدیث مرسلاً روایت کړی دی:

باب المعجزة فی بوله و غائطه صلی الله علیه وسلم

"اخرج الحکیم الترمذي من طریق عبدالرحمن بن قیس الزعفراني عن عبدالملک بن عبدالله بن الولید عن ذکوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يكن يرى له ظل في شمس ولا قمر ولا اثر قضاء حاجة" (۱)

و قال في باب الاية في انه صلى الله عليه وسلم لم يكن يرى له ظل، اخرج الحكيم الترمذي عن ذكوان بمثله، ثم قال اى السيوطي "قال بن سبع من خصائصه ان ظله كان لا يقع على الارض وانه كان نورا فكان اذا مر فى الشمس او القمر لا ينظر له ظل. قال بعضهم و يشهد له حديث قوله عليه السلام فى دعائه واجعلنى نوراً" (۲)

خو دغه روایت له یو څو وجهو څخه ثابت او باوري نه دی.

۱:- اول دا چي د اصحابو کرامو ومخ ته د نبي عليه السلام ټوله ژوند پروت دی د لمر او سپوږمۍ په رڼا کي د نبي عليه السلام تګ راتګ، ناسته او ولاړه په سفر او کور کي لنډه دا چي ټوله پيښي د اصحابو کرامو ومخ ته دي ښکاره خبره ده چي دا پيښي بې شمېره دي بيا کتونکي اصحاب کرام په زرهاوو دي د اصحابو کرامو له عادت

۱: خصائص اول ټوک مخ ۷۱ چاپ دائرة المعارف

۲: خصائص اول ټوک مخ ۶۸، و بمثله ذکره فى المواهب نقلا عن الفخر الرزای رحمة الله عليه مواهب، دويم ټوک مخ ۳۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه دا هم معلوم دی چي دوی د نبي علیه السلام لږ قدر خبره، نقل او حرکت، آثار او حالاتو د بیانولو ډېر خیال ساتی د دې یقیني غوښتنه دا ده چي که دا پېښه ثابت وای نو د بې شمېره اصحابو کرامو شخه به یې روایت نقل سوی وای خو کله چي موږ د حدیثو په ذخیرې باندي نظر واچوو په دې هکله فقط یو حدیث هغه هم مرسل موندو دغه حدیث هم د سند لخوا بیخي ضعیفه راوځي او دا خبره قوي ښکاره کیږي چي دا پېښه صحیح نه ده.

۲ :- دغه حدیث مرسل دی او د محدثینو یوه غټه ډله مرسل حدیث حجت نه گڼي.

۳ :- د دغه حدیث اول روایت کوونکی عبدالرحمن بن قیس زعفراني دی چي بیخي ضعیفه، درواغجن او د باور وړ نه دی بلکه ځیني خلکو دا هم ویلي دي چي د درواغو حدیثونه یې جوړول پر دغه ویناگانو دي نظر وکړل سي:

قال في المیزان کذبه ابن مهدي او ابو زرعة و قال البخاري ذهب حدیثه و قال احمد لم یکن بشئ و خرج له الحاکم حدیثاً منکرا و صححه و مثله في التقریب و قال في تهذیب التهذیب کان ابنُ مهدي یکذبه و قال احمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

حديثه ضعيف و لم يكن بشئ متروک الحديث و قال النسائي متروک الحديث و قال زکريا الساجي ضعيف کتبت عن حوثرة المنقري عنه و قال صالح بن محمد کان يضع الحديث و قال بن عدي عامة ما يرويه لا يتا بعائميه الثقات قلت قال الحاکم روي عن محمد بن عمرة حماد بن سلمة احاديث منکرة منها حديث من کرامة المومن على الله ان يغفر لمشيعيه قال و هذا عندى موضوع وليس الحمل فيه الاعليه و قال الحاکم ابو احمد ذاهب الحديث و قال ابو نعيم الاصبهاني لا شيئ.

د دې بل روايت کوونکی عبدالملک بن عبدالله بن عبدالوليد دی چې حال يې معلوم نه دی په رواجي کتابو کې د ده ذکر نسته.

لنډه دا چې په يوه داسې عمومي پېښه کې د ټولو اصحابو چپ پاتېدل او فقط په يوه مرسل حديث کې د دې ذکر د روايت د بې باوره کېدو اونه ثابتېدو لپاره قوي نخښه ده.

دويم دغه روايت مرسل دی، دريم د دې روايت کوونکی بيخي درواغجن او حديث له ځانه جوړوي که دغه حديث ته له ځانه جوړ سوی وويل سي ليري خبره نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده او ځيني خلګو چي د سايې د نه جوړېدو په هکله په دې خبري دليل نيولی دی چي الله جل جلاله په قرآن کي نبي عليه السلام ته نور ويلي دي او نبي عليه السلام په دعاګانو کي اجعلنی نوراً فرمايل نو دغه دليل بيخي د پام وړ نه دی ښکاره خبره ده چي په آيت يا د حديث په دعا کي د نور دا معنا نه ده چي د دې خاکي دنيا کيفيت او آثار په نبي عليه السلام کي نه وې يا د نبي عليه السلام دعا او خواهش دا وو چي د دې نړۍ د خاصو آثارو څخه بېل سي معاذالله د باد په شان سي بلکه د عاقلانو او عالمانو په اتفاق معنا دا ده چي څرنګه نور د هدايت پوهني او ديد ذريعه ده همدا رنګه نبي عليه السلام د هدايت ذريعه ده څرنګه چي د نبي انتهايي کمال دا دی چي د ده نبوت او هدايت په بشپړه درجه کي وي ځکه نبي عليه السلام په خپلو دعاګانو کي دغه بشپړتيا غوښته او په همدې معنا سره په قرآن شريف کي قرآن او تورات ته نور ويل سوي دي په دغه معنا کي اصحابو کرامو ته د هدايت ستوري ويل سوي دي د دې پر ته دغه دعا اجعلنی نوراً ښوونه ټول امت ته سوې ده په دغه دعا کي د نبي عليه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

خصوصیت هم پر ځای نه پاتیږي.

ځیني خلګو د سایې د نه جوړېدو دا لامل ښوولی دی چي کومي خوا ته به نبي علیه السلام تلی پر سر مبارک به یې ملایکو یا د رحمت وریځو سایه کوله که دا خبره ثابت سي بیاهم نور صحیح او ډاګیز روایتونه د دې په ټکر کي ستره مثلاً د صحیح بخاري په حدیث کي د هجرت په هکله د بي بي عایشې رض څخه روایت سوی دی:

"ابابکر قام للناس وجلس رسول الله صلی الله علیه وسلم صامتا فطفق من جاء من الانصار ممن لم یر رسول الله صلی الله علیه وسلم یحیی ابابکر حتی اصابت الشمس رسول الله صلی الله علیه وسلم فاقبل ابوبکر حتی ظلل علیه بردائه فعرف الناس رسول الله صلی الله علیه وسلم عند ذالک" کذا فی المواهب، و قال الزرقاني فی شرح المواهب و عند بن عقبة عن الزهری "فطفق من جاء من الانصار یحسبه ایاه حتی اصابته الشمس اقبل ابوبکر بشئ اظله به" (۱) و مثله یروی تظلیله علیه السلام فی حجة الوداع وهو مشهور و مذکور فی عامة الکتب.

۱: شرح المواهب للزرقانی اول ټوک مخ ۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د نسايې نه جوړېدو حديث به د دغه روايتو په مقابل کي غير ثابت وګرځول سي يا داسي به وويل سي چي مخکي داسي وو خو وروسته دا حال پر ځای پاته نه سو قسطلاني په مواهب کي همدغه خبره خپله کړې ده ځکه د هجرت د حديث د نقلولو وروسته يې فرمايلي دي:

فظاهر هذا انه عليه الصلوة والسلام كانت الشمس تصيبه و ما تقدم من تظليل الغمام والملائكة له كان قبل بعثته كما هو صريح فی موضعه.[1]

يعني دا خبره ښکاره سوه چي پر نبي عليه السلام لمر اثر کوی او پر نبي عليه السلام باندي د وريځو او ملايکو سايه کولو چي کومي پيښي دي هغه تر نبوت دمخه دي.

داولياوو د زيارتو شرعي حيثيت

پوښتنه: – (۱) د عرس لغوي معنا څه ده او د شريعت په اصطلاح عرس څه ته وايي؟ پخوا د دې وجود وو که نه؟ دا کله پيل سو؟

۱: زرقاني اول ټوک مخ۳۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ :– نن سبا د هند او بنګال په ځينو ځايو کي مثلاً اجمير، برېلي او داسي نورو ځايو کي پر يوې تا کلي نېټې يو شاه صاحب پر يوه زيارت کښيني مريدان ورباندي راټول سي پر زيارت باندي قيمتي پوښ واچول سي خېمې ودرول سي پر زيارت څراغونه بل کړي د زيارت شاوخوا خلګ د د صاحب زيارت په شان کي نعتونه وايي او نڅا کوي دغه کارونه روا دي که نه؟ په داسي عرس کي ګډون کوونکي بدعتيان دي که نه؟

۳ :– دلته ځيني پيران داسي هم سته چي خپلو مريدانو ته د سجدې کولو امر کوي دا رنګه امر کوونکي او دغه امر پر ځای کوونکي مرتد او بې دينه دي که نه؟ ځيني پيران که څه په خوله داسي امر نه کوي خو کله چي مريدان سجده ورته کوي دوی منع نه پر کوي داسي پير لپاره څه حکم دی؟ آيا دوی د نبي عليه السلام د فرمان په برابر:

الساکت عن الحق کشيطان الاخرس.

نه دي او کبيره ګناه ورباندي سته که نه؟ ځيني پيران خپل مريدان د دې څخه منع کوي مريدان يې نه مني او سجده ورته کوي کله يې منع کړي او کله حيران ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سي خو بياهم عرس نه بندوي چي دغه شرک او بدعت بيخ وخيژي بلکه عرس د ثواب باعث ګڼي پير دا هم وايي چي زه څه وکړم خلک له سجدې څخه منع کوم دوی يې نه مني زه معذوره يم.

۴:– پير څه ته وايي؟ داسي شخص پير جوړول او ده ته عقيده ساتل روا ده که نه چي پورتني کارونه کوي؟

۵:– د الله جل جلاله پر ته بل چا ته سجده حرام ده او که په دې هکله څه تفصيل سته ځيني خلک د تحيې سجده روا ګڼي ځيني خلک په دې هکله د فتوی تيسير حواله ورکوي او څوک بيا د فتح القدير حواله ورکوي آيا د دغه کتابو حوالې صحيح دي که نه؟

٦:– د بدعت پېژندنه او قسمونه کوم دي؟ کوم بدعت ګناه لري او کوم يو يې نه لري؟ که عرس بدعت دی عرس کوونکو ته بدعتي ويلای سو که نه؟ او د داسي شخص پسې لمونځ څرنګه دی؟ که د بدعت کېدو سربېره بياهم يو څوک عرس نه پرېږدي پر دې باندي ټينګار کوي او دا کوشش کوي چي عرس روا او د ثواب وړ وګرځوي دا څرنګه دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷:- د کوم بدبویه شیانو خوړولو وروسته چي مسجد ته راتلل منع دي ځوک چي دغه شیان وخوري وروسته مسجد ته رانه سي او په جماعت کي ګډون نه وکړي خو د جماعت نیت ولري د جماعت ثواب ور رسیږي که نه؟

جواب:- عرس په عربي لغت کي د ولیمې ډوډۍ او نکاح ته ویل کیږي:

کما صرح به القاموس.

نن سبا زموږ په هیواد کي چي کوم عرس لمانځل کیږي یعني د یوه بزرګ د وفات پر نېټه باندي هر کال د هغه پر قبر باندي جمع کېدل او میله جوړول دا فعل هم ایجاد سوی بدعت دی په اولني وختو کي لا څه چي په وروستني وختو کي هم تر پېړیو پوري د دې نوم او نشان نه وو ډېر وروسته دا ایجاد سو مشهور دا دي چي څرنګه د نورو ټولو بدعاتو اول پلا پیلېدل بد نه وو وروسته د خلګو زیاتوب ګناه او بدعت وګرځوی همدا رنګه په دې هکله اول داسي وسو چي شیخ عبدالقدوس ګنګوهي رحمة الله علیه هر کال د کلیر پیر مخدوم صاحب رحمة الله علیه زیارت ته ورتلی خو نېټه به یې ټاکلې نه وه د شیخ په راتګ چي د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مریدان خبر سول دوی هم دلته راتلل بیا خلکو فکر وکړ
چي د شیخ صاحب سره یو ځای حاضرېدل ګران دی یوه
ورځ یې ورته وټاکله اوس هم منکرات جمع سوي نه وه
وروسته ناپوهانو خلکو په دې کي دومره زیاتوب وکړ چي
په سوو محرمات، شرک او کفر سره یوځای سوه بیا هر
ځای د دې رواج سو په دې هکله دوې خبري دي یو دا
چي د بدعاتو او رواجي منکراتو پر ته عرس او بل دا چي د
بدعاتو او منکراتو سره عرس څنګه دی؟

د اولي خبري جواب دا دی چي په اتفاقي توګه که یو
څوک د یوه بزرګ زیارت ته همېش هر کال ځي خو نېټه
یې ټاکلې نه وي او څه خاص انتظام نه ورته کوي بیا هیڅ
باک نه لري بلکه مستحب او سُنت دی په دې شرط چي
رواجي منکرات هلته نه وي:

لما اخرج ابن جرير عن محمد بن ابراهيم قال كان
النبى صلى الله عليه وسلم ياتى قبور الشهداء على راس
كل حول فيقول سلام عليكم بما صبرتم فنعم عقبى الدار.

شاه عبدالعزیز رحمة الله علیه پخپلو لیکنو کي فرمایي:

که روز عرس برائے آنست که آن روز مذکور انتقال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایشیان می باشد از دار العمل بدار الثواب والا هر روز که این عمل واقع شود موجب فلاح و نجات است. [۱]

خو پر یوې ټاکلې نېټې دا ضروري ګڼل داسې کار کول چې خلکو ته دا ضروري ښکاره سي او پر نه کوونکو باندې د نیوکې ځای پیدا سي دا یو بد بدعت دی چې د اسلام په اصولو کې یې هیڅ نوم نسته.

دویم هغه عرس چې رواجي منکرات په کې وي او دا د عرس لپاره لازم ګڼل کیږي د دې جواب ښکاره خبره ده چې یو خو پخپله بدعت دی بیا په دې کې ډېر مشرکانه کارونه، بدعتونه او ګناهوي کبیرې چې یو څو یې دا دي:

۱ :- څراغ بلول چې د حدیث شریف له رویه حرام دی نبي علیه السلام پر قبرو پر څراغ بلونکي باندې لعنت کړی دی. [۲]

۲ :- پر قبر څادر غوړول چې په حدیث کې یې په ډاګه مخالفت سته. [۳]

۱: مجموعه فتاوی دریم ټوک مخ ۶۹

۲: مشکات

۳: بخاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳: – د دوی په نامه نذر منل چي مطلقاً حرام دی:

قال في البحر الرائق الاجماع على حرمة النذر للمخلوق ولا ينعقد ولا يشتغل به الذمة وانه حرام بل سحت ولا يجوز لخادم الشيخ اخذه ولا اكله ولا التصرف فيه بوجه من الوجوه.

۴: – د نذر دغه میټایي د برکت لپاره خوړل او وېشل، د بحر الرايق د پورتني بيان څخه معلوم سو چي دغه نذر حرام دی ځکه د دې په حلال او برکتناکه ګڼلو کي د کفر اندېښنه سته، والعياذ بالله.

۵: – ساز او سروډ چي د دې پر منع کېدو او غندني کي بې شمېره حديثونه سته په تفسير روح المعاني کي د آيت لهو الحديث لاندي بې شميره روايتونه يوځای کړل سوي دي هلته دي رجوع وکړل سي او د شيخ ابن حجر مکي رساله کف الرعاع عن محرمات اللهو والسماع هم پر دغه موضوع کافي او شافي ده پخپله د صوفيانو يوې غټي ډلي دې ته ناروا ويلي دي د دې لپاره دي د مولانا تانوي رحمة الله عليه رساله حقوق السماع وکتل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ :- د بدکارو ښځو سندري ویل او یوځای کېدل چي پخپله د ډېرو محرماتو یوځای کېدل دي.

۷ :- پر قبرو باندي د عامو ښځو جمع کېدل چي په دې هکله په حدیث کي فرمایل سوي دي:

لعن الله زوارات القبور.

۸ :- پر قبرونو د مجاورو کښېنستل چي د حدیثو او فقه په باوري کتابو کي یې منع راغلې ده.

۹ :- د قبر طواف کول چي قطعاً حرام دی ملا علي قاري رحمة الله علیه په شرح مناسک باب زیارت روضة القدس کي فرمایي:

ولا یطوف ای ولا یدور حول البقعة الشریفة لان الطواف من مختصات الکعبة المنیفة یحرم حول قبور الاولیاء انتهٰی.

۱۰ :- د عبادت په نیت سجده کول ښکاره کفر دی او د عبادت د قصد پر ته د غټي درجې ګناه کبیره ده:

کما سیاتی تفصیله.

که پلټنه وسي دا رنګه په سوو ګناهونه په دغه عرسو کي لیدل کیږي:

و في ذالک کفایة لمن اراد الهدایة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د کوم وخت څخه چې دا رنګه عرس رواج سوی دی د هغه وخت څخه عالمانو او پخپله صوفیانو چې څېړنه یې کوله د دې څخه منع کوله قاضي ثناء الله پاني پتي رحمة الله علیه چې د ظاهري علوم ماهر او عالم کېدو سربېره په نقشبندیه کورنۍ کي د مرزا مظهر جان جانان رحمة الله علیه په خلیفه ګانو کي ذی په ارشاد الطالبین کي فرمایي:

"قبور اولیا بلند کردن و ګنبد بران ساختن و عرس و امثال آن چراغان کردن همه بدعت است بعض از ان حرام او بعض مکروه پیغمبر خدا بر شمع افروزان نزد قبر و سجده کنندګان را لعنت ګفته".

په بریقه شرح طریقه محمدیه اول ټوک مخ ۱۲۲ کي لیکلي دي:

"واقبح البدع عشرة وعد منها طعام المیت وایقاد الشموع علی المقابر والبناء علی القبر و تزیینه والبیتوتة عنده والتغنی والسماع واتحاذ الطعام للرقص واجتماع النساء لزیارة القبور... الخ".

شاه محمد اسحاق محدث دهلوي رحمة الله علیه په مسایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اربعین کي فرمایي:

”مقرر ساختن روز عرس جائز نیست در تفسیر مظهري مى نویسد، لايجوز ما يفعله الجهال بقبور الاولياء والشهداء من السجود والطواف حولها واتخاذ السراج والمسا جداليها ومن الاجتماع بعد الحول كالاعياد و تسمونه عرسا“.

اصله خبره هغه ده چي امام مالک رحمة الله علیه کړې ده:

مالم يكن يومئذ دينا لايكون اليوم دينا.

ځکه کوم عبادت چي د نبي عليه السلام او اصحابو کرامو او تابعينو په وخت کي اصل نه ولري هغه عبادت نه ګمراهي ده په رساله قشيريه کي د دې خبري په تاييد کي د طريقې د ډيرو بزرګانو ويناګاني ليکل سوي دي:

فليراجع ثمه و مثله في مفتاح السنة للسيوطي ص۵.

۲:- د دغه خبرو څخه ثابت سو چي داسي كوونكى بدعتي او سخت ګناهکاره دى.

۳:- د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده ول كه د عبادت په نيت وي بيا ښکاره کفر او ارتداد دى (نعوذبالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

منه) او که د عبادت په نیت نه وي بلکه د عزت په قصد وي بیا ارتداد او کفر نه دی خو سخته ګناه او شرک ته نژدې دی:

کذا قال ابن حجر المکي في الاعلام بقواطع الاسلام علی هامش الزواجر.[۱]

و في المواقف و شرحها من صدق بما جاء به النبي صلی الله علیه وسلم و مع ذالک سجد للشمس کان غیر مومن بالاجماع لان سجوده لها یدل بظاهره انه لیس بمصدق و نحن نحکم بالظاهر فلذالک حکمنا بغدم ایمانه لان عدم السجود یغر الله داخل في حقیقة الایمان حتی لو علم انه لم یسجدلها علی سبیل التعظیم واعتقاد الالوهیة بل سجدلها و قلبه مطمئن بالایمان لم یحکم بکفره فیما بینه و بین الله تعالی و ان اجری علیه حکم الکافر في الظاهر انتهي. ثم قال نقلاً عن الروضة ولیس من هذا ما یفعله کثیر من الجهلة الظالمین من السجود بین یدی المشائخ فان ذالک حرام قطعاً بکل حال سواء کان للقبلة او یغرها و سواء قصد السجود لله او غفل و في بعض صورة ما یقتضي

۱: دریم ټوک مخ ۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

الکفر عافانالله تعالیٰ من ذالک انتهي، ففهم انه قد یکون کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون
کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون
حراماً ان قصد به تعظیمه او الخ.

همدغه مضمون شاه محمد اسحاق محدث دهلوي په مائة مسایل کي په درو دېرشمي مسئلې کي ذکر کړی دی او حلبي په شرح منیه کبیر کي ویلي دي:

حتی لو سجد لغیر الله یکفر.

د دې څخه معلوم سو چي د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده د ډیري سختي درجې ګناه ده کوم پیر چي خپل مخ ته دا جاري ساتي که څه هم د دې امر نه ورته کوي بیاهم په ګناه کي یې شریک دی بالفرض که خلک یې خبره نه مني نو دی د څه شي پیر دی لږ تر لږه جلا کېدل ورباندي فرض دی.

لنډه دا چي د داسي پیرانو لاس نیوی (بیعت) حرام دی چي د شرعي حدودو خیال نه ساتي لکه څنګه چي امام غزالي رحمة الله علیه په خپلو زیاترو لیکنو کي او رساله

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشريه، عوارف المعارف کي پخپله د تصوف د امامانو د وينا ګانو څخه دا ثابت سوي دي.

۴:- شاه ولي الله رحمة الله عليه په القول الجميل کي د پير يعني کامل شيخ لپاره يو څو شرطونه ليکلي دي په کوم شخص کي چي دغه شرطونه نه وي د هغه پر لاس بيعت کول په کار نه دی خصوصاً په کوم شخص کي چي دغه پورته ذکر سوي خبري موجود وي او ګناهونه کوي د هغه پر لاس بيعت کول حرام دی، و ذالک کله ظاهر.

۵:- د سجدې په هکله په دريم جز کي بشپړه خبره وسوه دا خبره خو صفا ده چي د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده حرامه ده په کفر کي يې تفصيل سته په حرمت کي يې هيڅ تفصيل نسته د فتح القدير خوا ته د دې روايښت کول غلط دی.

٦:- بدعت په لغت کي هر نوي کار ته ويل کيږي که څه عادت وي او که عبادت کومو خلګو چي دغه معنا خپله کړې ده هغو بدعت پر دوو قسمو وېشلی دی ښه او بد د کومو فقهاوو په وينا ګانو کي چي ځيني بدعتو ته ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل سوي دي هغه د لغت د دغه معنا په برابر بدعت دي که نه په حقیقت کي بدعت نه دي او د شرعي بدعت معنا دا ده چي په دین کي یو کار زیاتول یا کمول چي د اصحابو کرامو او تابعینو د زمانې وروسته سوی وي او د نبي علیه السلام څخه د هغه نه قولاً نه فعلاً، نه صراحتاً نه اشارةً اجازه نقل سوې وي:

هذا ملخص ما في الطريقة المحمدية وهو اجمع مارايت من تعريف البدعة وان اردت التفصيل فراجعه.(۱)

بیا بدعت درجې لري ځیني د مکروه په درجه کي دي ځیني د حرام او ځیني د شرک په درجه کي دي پر بدعت باندي ټینګار کوونکی په هر حال فاسق دی د ده پسي لمونځ مکروه تحریمي دی:

کما في الدر المختار و غیره وخلف مبتدع.. الخ.

۷ :- کله چي د دغه شیانو پرېښودل د ده په وس کي دی او پرېږدي یې نه وي بلکه جماعت پرېږدي که څه نیت یې وي او که نه وي د جماعت ثواب نه ورسیږي البته

۱: بریقة شرح الطریقة اول ټوک مخ۱۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک چي معذوره وي د هغو لپاره هم مناسب دی چي په جماعت کي دي ګډون نه کوي چي نورو خلکو ته تکليف نه ورسيږي داسي خلکو ته د جماعت ثواب په کور کي ورسيږي انشاءالله:

كما صرح به الفقهاء والتفصيل في رسالتي آداب المساجد.

پوښتنه: – د مسجد تر څنګ زيارت دی پر زيارت هره ورځ او د جمعې په شپه څراغونه بليږي د تيلو انتظام د مسجد د آمدن او د محلې د خلکو په چنده پوره کيږي يوازي د زيارت لپاره دومره زيات تيل جمع کيږي چي د زيارت تر مصرف زيات دي که پاته تيل د مسجد امام خپل شخصي مصرف کي استعمال کړي روا دی که نه؟

جواب: – پر قبرو څراغ بلول روا نه دی په حديث کي دي:

لعن الله زوارات القبور والمتخذين عليها السراج.

ځکه کوم تيل چي پر زيارت د رڼا جوړولو لپاره جمع کيږي په کار دی چي دا په اصلي زيارت مصرف نه سي البته که په زيارت پوري اړوندي حجرې وي يا پر لاره رڼا ته اړتيا وي هلته يې مصرفولای سي همدا رنګه که د امام

(c) ketabton.com: The Digital Library

حجره په زيارت پوري اړه لري هلته يې هم مصرفولای سي که نه بې اجازې بل ځای دغه تيل استعمالول روا نه دی که دا معلوم سي چي خلک دغه تيل د نذر په توګه زيارت ته ور کوي بيا هيڅ ځای هم د دې استعمال روا نه دی ځکه چي د الله جل جلاله پر ته د بل چا نذر حرام دی او د هغه شي استعمال هم حرام دی چي د الله جل جلاله پر ته د بل چا په نذر کي ور کړل سي:

صرح به في البحر الرائق من كتاب النذر.

پوښتنه: – په مسجد کي دننه کافي رڼا وي او د زيارت رڼا هيڅ فايده نه لري نو رڼا جوړول روا دی که نه؟ د پنجشنبې په ورځ پر زيارت ختم کيږي په دغه ختم کي ګډون څه حکم لري؟

جواب: – پر قبر څراغ بلول حرام دی د قرآن شريف په ختم کي که نور بدعتونه نه وي بيا په دې کي ګډون باک نه لري بياهم پرېښودل يې غوره دی ځکه دغه شيان که پخپله بدعت نه وي خو وروسته کرار کرار تر بدعت څخه هم زيات سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه:– د بزرګانو په سوو زيارتونه دي چي روا او ناروا دواړه رنګه دعاګاني ورته کيږي د دعاګانو لپاره زيارت ته حاضرېدل واجب او فرض ګڼل څنګه دی؟ مړو ته ثواب له هره ځايه رسيږي او که زيارت ته تلل ضروري دی؟ دا رنګه دعا څنګه چي اې فلانکې! ته د الله دوست يې او د هغه مقبوله بنده يې زما لپاره له خدای څخه دعا وکه چي خپل مرام ترلاسه کړم داسي دعا روا ده که نه؟ پر زيارتو عرس لمانځل کيږي په عرس کي ګډون څنګه دی؟

جواب:– مړو ته د ثواب رسولو لپاره قبر ته حاضرېدل ضروري نه دی له هره ځايه ثواب ور رسيږي البته قبر ته د تللو دوې ګټي دي د عامو مومنانو قبرو ته په ورتللو عبرت، د عزيزانو او قريبانو قبرو ته په ورتللو د عبرت سره د حق ادا ينه هم، او د بزرګانو قبرو ته په ورتللو بركتونه هم ترلاسه کيږي په دعا کي د قبر خاوند ته خطاب کول په کار نه دی بلکه داسي دعا باک نه لري چي ياالله! د فلاني مقبوله بنده په وسيله زما کار وکه.

پوښتنه:– زيد اوري چي د فلاني بزرګ زيارت ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايسته دی زيد د سفر وروسته د زيارت ليدلو ته ورځي دغه تګ يې څنګه دی؟

جواب:- که هلته په بدعتو او منکراتو کي نه اخته کيږي بيا روا دی.

پوښتنه:- زيد وايي که زما فلانی کار وسو د فلاني بزرګ پرقبر څادر اچوم او هلته د الله جل جلاله په نامه نياز کوم دا څنګه دی؟ که د زيد کار د ده په خوښه وسي پر قبر څادر اچول وربانديي واجب دی که نه؟

جواب:- پر قبر څادر اچول پخپله ناروا دی او د دې نذر کول دويمه ګناه ده دغه نذر يې صحيح هم نه سو.

پوښتنه:- په رواجي طريقه هغه مجلس چي په هغه کي د نبي عليه السلام حالات بيان سي څه حکم لري؟ په دغه مجلس کي درېدل روا دی که نه؟

جواب:- ناروا دی که د بدعتو او رواجي تماکل سوو کارو څخه خالي وي بيا روا دی.

پوښتنه:- شيخ عبدالقادر جيلاني رحمة الله عليه ته د ثواب رسولو لپاره يوولسمه لمانځل روا دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب:- ثواب رسول روا دی په دې شرط چې یوولسمه به خاص نه ورته ټاکي.

پوښتنه:- د بزرګانو ارواحو ته د ثواب رسولو لپاره زیارتو ته ډوډۍ استول کیږي دا روا دی که نه که په خپل کور کي دعا وکړي ثواب یې دوی ته وبخښي آیا په دې سره ثواب کمیږي که نه؟ لکه څنګه چي د زیاتره خلګو دا وینا ده چي نیاز تر هغه وخته نه قبلیږي ترڅو چي یې زیارتو ته نه واستوي.

جواب:- زیارت ته ډوډۍ استول بې ځایه او بې معنا کار دی ثواب له هره ځایه رسیږي.

پوښتنه:- د محرم په لسیزه کي د امام حسین رض لپاره فاتحه کول څه حکم لري؟ د ده د شهادت بیان کول څنګه دی؟

جواب:- د ثواب رسولو یا د شهادت د بیان لپاره د محرم لسیزه ټاکل بې معنا او بدعت دی د یوې ورځي د ټاکلو پرته که یو وخت یې وکړي روا دی او ډېر ثواب لري.

مفتي محمد شفیع

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ خپاره شوي پښتو آثار

جنتي او دوزخي د قران په رڼا کي
تعليم الاسلام
قصص الانبياء
قصص القران
د آخرت ذخيره
د واده مسئلې
تاريخ سردار عالم
پښتو اردو لارښود
پښتو انګلش لارښود
پښتو دري لارښود
پښتو عربي معلم
پښتو انګلش ټيچر
کټوړ معلومات
عمومي معلومات
د پښتنو قبيلو شجرې
اسلامي معلومات
يوسف عليه السلام کيسه
ملي هنداره
په ميوو او سابه سره درملنه
خوندور خواړه
د نعتو کتابونه

د ټرافيک لارښوونه
يو زړ و يوه شپه
دايمي نقشه د کوټي د ښار لپاره
د سعدي حکايتونه
طارق بن زياد
محمد بن قاسم
چهار درويش
امير ارسلان رومي
شهزاده ممتاز او ملکه بينظيره
پښتو انګليسي قاموس
مسخرې ايله دي
باطل نامه
بخت نامه
اسماء بدر
مراسلات افغاني
پښتانه شاعران
د ځلورو ژبو لارښود
د افغان ښوونځيو پښتو دري کتابونه
د ټکلو او داستانو کتابونه
د ټوکو کتابونه
د سندرو کتابونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ چاپ شوي آثار

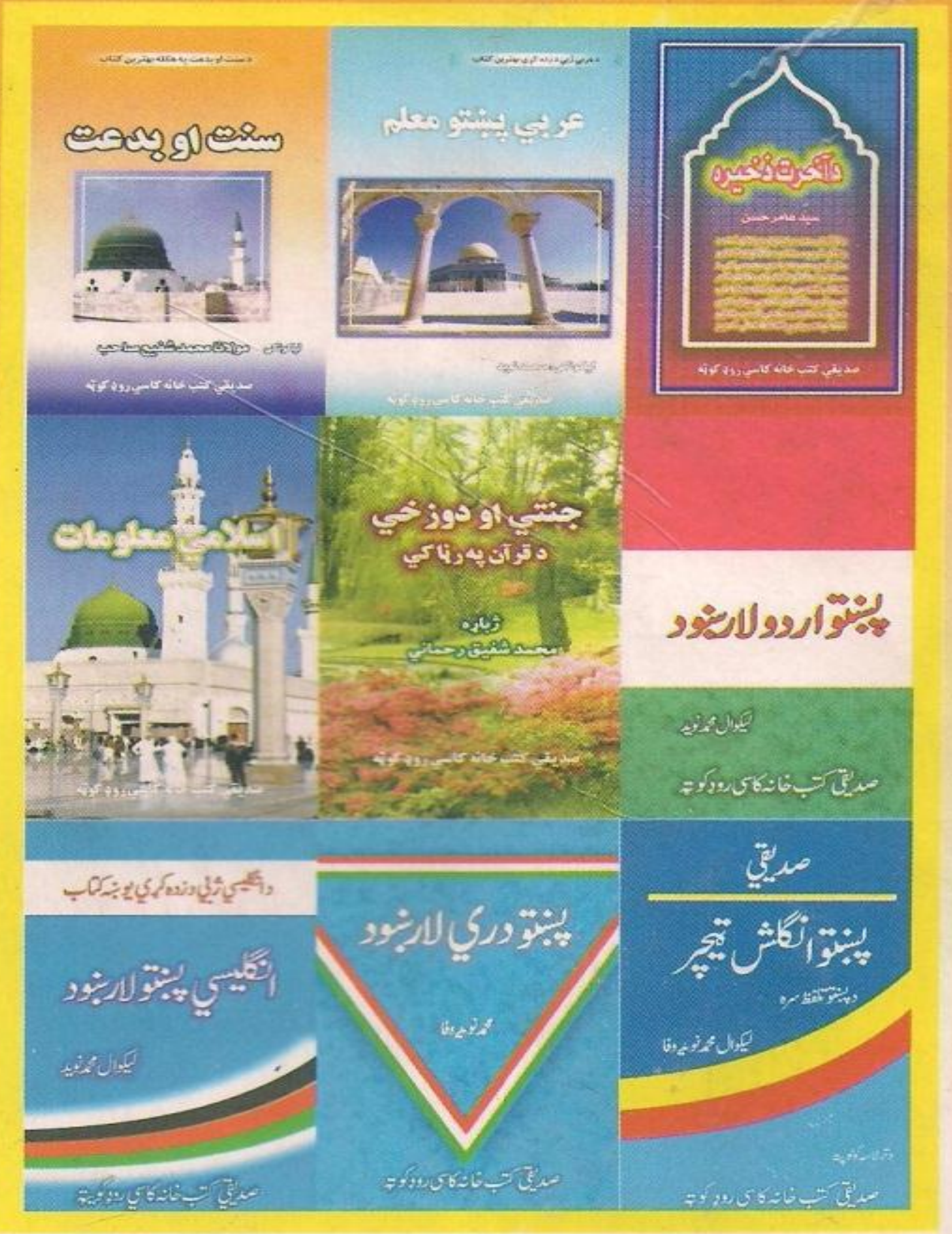

Naveed Grafix 0321 8017498 www.Taleemulislam-Radio.com

صديقي كتب خانه كاسي روډ كوټه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library